

(Ministru kabineta
2008.gada 28.jūlija
rīkojums Nr.435)

Koncepcija

Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā

Satura rādītājs

Ievads.....	4
1.Koncepcijas mērķis	4
2.Lobēšanas jēdziens un šī procesa izpratne	4
3. Lobēšanas tiesiskā reglamentācija ārvalstīs	8
4. Pašreizējās situācijas apraksts un problēmu detalizēts izklāsts.....	11
4.1. Nevienlīdzība informācijas un amatpersonu pieejamībā vienotas kārtības trūkuma dēļ	11
4.2. Ekonomiski ietekmīgāko komercsabiedrību priekšrocības labvēlīgu lēmumu pieņemšanā	12
4.3. Nepietiekīga informācija par lobētāju darbību.....	13
4.4. Pieņemto tiesību normu pamatojuma trūkums	14
4.5. Lobēšanas un tirgošanās ar ietekmi jēdzienu nošķiršanas problēmas	16
5. Normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti, kas ir saistīti ar lobēšanas tiesisko reglamentāciju	18
6. Problēmas risinājums un prognoze par sekām, ja netiks risināta problēma	20
7. Piedāvātie risinājuma varianti	21
7.1. Speciāla likuma izstrāde un grozījumi citos normatīvajos aktos (1.variants)	21
7.2. Lobēšanas pamatprincipu noteikšana saistībā ar priekšlikumu iesniegšanas un izskatīšanas kārtību un grozījumi citos normatīvajos aktos (2.variants).....	27
7.3. Lobēšanas atklātības pamatprincipu noteikšana valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksos un grozījumi citos normatīvajos aktos (3.variants).....	35
8.Nepieciešamo normatīvo aktu projektu apraksts, norādot to satura galvenos virzienus, un priekšlikumi par atbildīgajām institūcijām projektu izstrādē	40
8.1. Speciāla likuma izstrāde un grozījumi citos normatīvajos aktos (1.variants)	40
8.2. Lobēšanas pamatprincipu noteikšana saistībā ar priekšlikumu iesniegšanas un izskatīšanas kārtību un grozījumi citos normatīvajos aktos (2.variants).....	42
8.3. Lobēšanas atklātības pamatprincipu noteikšana valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksos un grozījumi citos normatīvajos aktos (3.variants).....	44
9. Kāda var būt koncepcijas 1. un 2.varianta.....	47
ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem (Ls)	47

Ievads

Lobēšana ir likumīga – tikmēr, kamēr tā nav saistīta ar kukuļošanu vai nepienākošos priekšrocību vai pretlikumīgu labumu pieņemšanu. Tomēr, kamēr vien lobēšana nav pilnībā atklāta, lielākajai daļai sabiedrības tā asociēties ar korupciju un nepieļaujamu ietekmēšanu.

Lobēšanas tiesiskā regulējuma pilnveidošanas koncepciju ir izstrādājusi darba grupa, kura izveidota ar Ministru prezidenta 2005.gada 28.jūnija rīkojumu Nr.281 „Par darba grupu koncepcijas projekta izstrādei par lobēšanas tiesiskā regulējuma pilnveidošanu”, (Grozījumi Ministru prezidenta 2005.gada 28.jūnija rīkojumā Nr.281 "Par darba grupu koncepcijas projekta izstrādei par lobēšanas tiesiskā regulējuma pilnveidošanu"). Koncepcijas izstrādes nepieciešamība 2004.gada 4.augustā tika atbalstīta Ministru kabinetā, ar rīkojumu Nr.547, apstiprinot Korupcijas novēršanas un apkarošanas programmu 2004.–2008.gadam (uzdevums Nr.6).

Darba grupa ir izvērtējusi gan pastāvošo normatīvo regulējumu, gan apzinājusi ārvalstu lobēšanas tiesisko regulējumu, identificējusi esošās problēmas un šajā dokumentā piedāvājusi pasākumus situācijas uzlabošanai.

Koncepcijas izstrādē izmantots V.Kalniņa, biedrības „Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS” politikas analītiķa, pētījums „Parlamentārā lobēšana starp pilsoņa tiesībām un korupciju”, Latvijas Universitātes Politikas zinātnes maģistra programmas studenta Mārtiņš Krieviņa maģistra darbs „Dažas pieejas lobisma kā politikas procesa sastāvdaļas regulēšanai un tā iespējamais modelis Latvijā”, starptautisko ekspertu lobēšanas jautājumos Kristiāna de Fulē (Christian D. de Fouloy) „Konceptuālās vadlīnijas par lobēšanas tiesisko regulējumu Latvijā” un Dereka Pērdija (Dereck Purdy) ziņojums „Lobēšanas tiesiskais regulējums”.

1.Koncepcijas mērķis

Koncepcijas mērķis ir panākt atklātību par to valstisko lēmumu pieņemšanu, kas ir tapuši atsevišķu personu vai grupu interesēs.

2.Lobēšanas jēdziens un šī procesa izpratne

Valstīs ar senām un stiprām demokrātijas tradīcijām indivīdu vai organizāciju ietekme uz valstisku lēmumu pieņemšanu ir viena no demokrātijas KNABKonc_100408_lobēšana; Koncepcija „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”

izpaušmēm un viens no veidiem, kā nodrošināt publiskās varas saikni ar sabiedrību un interešu grupām, ietekmējot lēmumu pieņemšanu vēlēšanu starplaikā. Dialogam starp sabiedrības pārstāvjiem un lēmumu pieņēmējiem ir jāatbilst noteiktiem principiem: tam ir jābūt atklātam, dažādām sabiedrības grupām jābūt nodrošinātām vienlīdzīgām iespējām paust savu nostāju, savukārt lēmumu pieņēmējiem ir jābūt atbildīgiem sabiedrības priekšā un jāatskaitās par savu darbību.

Privāto interešu ietekme uz valsts lēmumu pieņemšanu ir raksturīga iezīme visās politiskajās sistēmās, atšķirīgi ir tikai līdzekļi, ar kādiem šī ietekme tiek nodrošināta. Gadījumos, kad ietekme uz lēmumu pieņemšanu tiek slēpta no sabiedrības un notiek caur ietekmīgu draugu un paziņu loku, lai nodrošinātu šaurai sociālai grupai vai pat atsevišķiem indivīdiem izdevīgu lēmumu pieņemšanu, tiek ignorētas pārējās sabiedrības intereses.

Atklātības trūkums lēmumu sagatavošanas stadijā, kā arī nevienlīdzīgas iespējas dialogā ar valstisku lēmumu pieņēmējiem sabiedrībā rada aizdomas, ka notiek slepena, sabiedrībai neizdevīgu lēmumu virzīšana. Iedzīvotāji Latvijā lobēšanu bieži vien uztver negatīvi, lobēšana kļūdaini tiek uztverta pat kā viena no korupcijas pazīmēm.

Leģitīmas lobēšanas pamatveidi ir informācijas sniegšana un iegūšana, tāpēc to sargā Satversmes 100. un 104.pants. Satversmes 100.pants nosaka ikviena tiesības uz vārda brīvību, taču nekonkretizē veidus, kā šī vārda brīvība var tikt realizēta: “ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus”. Vispilnīgākais vārda brīvības formulējums dots „Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām” (1966) 19.pantā – “katram cilvēkam ir tiesības brīvi izpaust savus uzskatus, šīs tiesības ietver brīvību meklēt, saņemt un izplatīt dažāda veida informāciju un idejas neatkarīgi no valstu robežām mutvārdos, rakstveidā, izmantojot presi vai mākslinieciskās izpaušmes formas, vai citādā veidā pēc savas izvēles.”¹

Lobēšana saistīta arī ar Satversmes 104.pantā noteiktajām tiesībām: „Ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības.” Šīs tiesības indivīds var realizēt, iesniedzot sūdzību, iesniegumu vai priekšlikumu kādā no valsts vai pašvaldību iestādēm. Savukārt valsts un pašvaldību iestādēm tie jāizskata un jāsniedz atbilde saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas attiecas uz iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtību.

¹ Satversmes tiesas spriedums lietā Nr. 2003-02-0106.

Pasaules Bankas eksperti 2000. un 2003.gadā, analizējot korupciju pārejas ekonomikas valstīs, secināja, ka **tolaik** Latvijā vairāk nekā citās Austrumeiropas valstīs **bija** vērojamas tā dēvētās „valsts sagrašanās” **pazīmes** – darbības, ko gan valsts, gan privātajā sektorā veic atsevišķi indivīdi, grupas vai komercsabiedrības, lai ietekmētu likumu, noteikumu, rīkojumu un valdības politikas veidošanu savā labā, kā rezultātā notiek pretlikumīga un slēpta privātā labuma nodrošināšana atsevišķām valsts amatpersonām.²

Viena no pētījumā identificētajām „valsts sagrašanās” pazīmēm ir **maksājumi, piemēram, parlamenta deputātiem, lai ietekmētu viņu balsojumu vai maksājumi politiskajām partijām, lai ietekmētu pārvaldes lēmumu (rīkojumu) saturu. Īsumā – „valsts sagrašana” nozīmē tāda normatīvā regulējuma izveidi, kas pielāgots noteiktu ekonomisko aģentu interesēm³. Līdz ar to prettiesiska lobēšana atbilst valsts sagrašanās pazīmēm.**

Dažādās valstīs lobēšanu definē atšķirīgi, tomēr kopīgs ir uzskats, ka lobēšanas mērķis ir **ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu noteiktu privātpersonu interešu īstenošanai.** Tomēr, lai nošķirtu lobēšanu no citām darbībām, ir nepieciešams skaidrot:

- a. kādā veidā lobētāji panāk, lai pieņemtie lēmumi atbilstu viņu interesēm;
- b. kāda veida lēmumi interesē lobētājus;
- c. kas ir lobētāji.

Lobētājam labvēlīga lēmuma panākšanas paņēmieni var būt gan atklāti, gan ar ierobežotu publiskumu. Piemēram, tādi sabiedrisko attiecību pasākumi kā publikācijas presē, atklātas vēstules visiem deputātiem, uzstāšanās konferencēs, reklāmas vai cita veida publiskās kampaņas ar mērķi ietekmēt sabiedrisko domu ir atklāti lobēšanas paņēmieni. Savukārt sarakste ar atbildīgajām iestādēm, izplatot informāciju un ierosinājumus par interesējošo jomu, tikšanās ar dokumentu sagatavotājiem un lēmumu pieņēmējiem, piedalīšanās darba grupās vai sēdēs, kuras nav pieejamas visiem interesentiem, personisku kontaktu un korporatīvo sakaru veidošana un tamlīdzīgi pasākumi parasti notiek aizklāti, par to neinformējot sabiedrību.

Lobēšanas atklātības pakāpe bieži vien atkarīga arī no tā, vai iniciators

² *Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate*, World Bank, 2000, p.15.; *Anticorruption in Transition2. Corruption in Enterprise - State interactions in Europe and Central Asia*, World Bank, 2002.

³ *Corruption, Lobbying and State Capture. Boris Begovic. Center for Liberal-Democratic Studies, Belgrade, Working Paper #0106, March 2005*

komunikācijai starp valsts institūciju un lobētāju ir pati valsts institūcija vai lobētājs. Piemēram, trīspusējā sociālā dialoga laikā, kad procesā aktīvi iesaistās valsts, lai izzinātu sociālo partneru vajadzības un viedokli visdažādākajos jautājumos, lai šos viedokļus apkopotu un ietvertu politikas plānošanas dokumentos un normatīvajos aktos, informācija par notikušajām pārrunām tiek publiskota institūciju mājas lapās, anotācijās, paskaidrojumu rakstos utml. Savukārt gadījumos, kad komunikācijas iniciators ir lobētājs, valsts institūcijas ne vienmēr pietiekoši nodrošina atklātību par notikušo dialogu ar lobētāju.

Lobēšanas galvenā atšķirība no vienreizējas priekšlikumu sniegšanas ir dažādo komunikācijas paņēmienu plānveidīgums un sistemātiskums. Lai panāktu kāda konkrēta lēmuma pieņemšanu vai nepieņemšanu lobētāja interesēs, parasti nepietiek ar vienu vēstuli iestādei, bet ir nepieciešams īstenot veselu pasākumu kompleksu.

Raksturojot lobējamus lēmumus, nepieciešams vērst uzmanību uz to, ka var lobēt gan lēmumu pieņemšanu, gan atteikšanos tos pieņemt. Tas pats ir attiecināms arī uz noteiktu darbību veikšanu vai neveikšanu. Piemēram, ierosinājuma izteikšana par nepieciešamību grozīt kādu normatīvo aktu. Lobēšana var tikt veikta valsts un pašvaldību iestādēs un institūcijās, kuras, īstenojot valsts pārvaldes un likumdošanas funkcijas, pieņem normatīvos aktus vai apstiprina politikas plānošanas dokumentus, kā arī iestādēs, kuras sagatavo šos dokumentus.

Tradicionāli par lobētāju tiek uzskatītas personas, kas saņem samaksu par lobēšanas aktivitāšu veikšanu trešo personu interesēs. Tās var būt komercsabiedrības vai komersanti, kas sniedz sabiedrisko attiecību pakalpojumus, juridiskie biroji, arī profesionālās asociācijas, kurās apvienojušies komersanti algo speciālistus, kas lobē nozares vai komersantu grupas interesēs. Cita lobētāju grupa ir komersantu pārstāvji vai vadītāji, kas cenšas panākt lēmumu pieņemšanu tieši sava komercsabiedrības interesēs.

Lobētāji var arī darboties, nesaņemot nekādu atalgojumu. Piemēram, biedrības un nodibinājumi, kurās apvienojušās kādas jomas entuziasti un pārstāvji.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.pantu valsts pārvaldei, atsevišķai iestādei vai amatpersonai, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu, proti, valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs. Tāpēc pieņemams, ka valsts amatpersona nevarētu būt lobētājs, jo tai jādarbojas visas sabiedrības interesēs, nevis atsevišķu interešu grupu labā.

Savukārt starptautiskā līmenī arī Latvijas ierēdņi, kas, cenšoties panākt Latvijai labvēlīgu lēmumu pieņemšanu, meklē kontaktus ar atbildīgām amatpersonām un mēģina pārliecināt par valsts interešu ievērošanu, tiek uztverti kā lobētāji.

Koncepcija sagatavota, ņemot vērā šādas darba grupas piedāvātās definīcijas:

Lobēšana ir apzināta un sistemātiska komunikācija ar publiskās varas subjektiem (valsts un pašvaldību institūcijām) nolūkā ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu noteiktu privātpersonu interešu īstenošanai.

Lobētājs ir **fiziskā persona vai privāto tiesību juridiskā persona**, kas savu vai citu privātpersonu interešu vadīta, par atlīdzību vai bez tās, veic lobēšanu.

Lēmumu pieņemšanas process – norise, kurā publiskās varas subjekts pieņem, groza vai atceļ normatīvos aktus vai politikas plānošanas dokumentus, kā arī sagatavo tos, atbalsta vai noraida priekšlikumus un iebildumus par tiem.

Komunikācija ir tieša sazināšanās starp divām vai vairākām personām, kad mutiski vai rakstiski notiek jebkāda informācijas apmaiņa. Tajā neiekļauj informāciju, kas, izmantojot elektronisko komunikāciju tīklu, pārsūtīta sabiedrībai kā apraides pakalpojuma daļa.

Par lobēšanu nav uzskatāma:

- 1) sūdzību sniegšana, kā arī personas darbība administratīvajā procesā, kriminālprocesā vai civilprocesā;
- 2) priekšlikumu publiska izteikšana piketos un gājienos;
- 3) piedāvājumu iesniegšana publiskā iepirkuma ietvaros, citu veidu atklātajos konkursos, kā arī informācijas sniegšana, izpildot noslēgtās līgumsaistības;
- 4) informācijas sniegšana par kāda produkta vai pakalpojuma izmantošanu, lai saņemtu licenci, atļauju, sertifikātu vai cita veida autorizāciju.

3. Lobēšanas tiesiskā reglamentācija ārvalstīs

Darba grupa ir iepazinusies ar lobēšanas jautājumu risināšanas pieredzi dažādās pasaules valstīs un secinājusi, ka attieksme pret lobēšanas reglamentāciju ir ļoti atšķirīga.

Īpaša uzmanība lobēšanas procesam un tajā iesaistītajām personām ir pievērsta ekonomiski visattīstītākajās valstīs ar lielu starptautisku ietekmi – ASV, Kanādā, Vācijā, Lielbritānijā un Eiropas Kopienas augstākajā lēmēj institūcijā Eiropas Parlamentā. Tas, pirmkārt, ir saistīts ar milzīgo spiedienu, ko uz šīm institūcijām izdara lobētāju tūkstoši, kā arī, otrkārt, nepieciešamību padarīt šo procesu pārskatāmu un nodrošināt vienlīdzīgu

amatpersonu pieejamību.

Atsevišķās valstīs (ASV, Kanāda, Lietuva, Slovākija, Polija u.c.) lobēšanas process tiek reglamentēts ar īpašu likumu. Eiropas Savienības ietvaros Vācijas bundestāgā ir stingri noteikumi par lobētāju reģistrēšanos, kas attiecas uz visām interešu grupām, kas vēlas aizstāvēt kādu viedokli vai noteiktas intereses parlamentā.

Vairākās Eiropas valstīs (Vācija, Lielbritānija, Ungārija, Dānija u.c.) lobēšanas atklātība tiek nodrošināta, neveidojot atsevišķu likumu, bet, iekļaujot citos tiesību aktos vai ētikas kodeksos normas par lobētāju reģistru, lobēšanas kārtības noteikumiem vai izveidojot atsevišķus ētikas kodeksus un uzvedības noteikumus, kuros atrunāti ar lobēšanas atklātību saistīti jautājumi. Lietuvā lobētāju reģistrs pastāv jau 7 gadus un tajā reģistrējušies 15 lobētāji.

Eiropas Parlamenta reglaments regulē ar lobēšanu šajā institūcijā saistītus jautājumus. Piemēram, uzliek par pienākumu lobētājiem darīt zināmu interesi vai intereses, ko šīs personas pārstāv kontaktos ar parlamenta locekļiem, viņu darbiniekiem vai parlamenta amatpersonām.

Ļoti reti sastopama prakse ir brīvprātīga lobētāju pašiniciatīva, pieņemot savu uzvedības kodeksu, kā tas ir Apvienotajā Karalistē.

Gandrīz visās Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD)⁴ dalībvalstīs tiek atzīts, ka demokrātiskās valstīs pastāv lielas interešu grupas, kas ar dažādiem līdzekļiem cenšas ietekmēt politikas veidošanas procesu. Atsevišķās valstīs notikušie skandāli ir pievērsuši sabiedrības uzmanību prettiesiskai lobēšanai, līdz ar to ir tikuši gatavoti normatīvo aktu projekti šīs jomas reglamentācijai (Ungārija, Īrija, Koreja, Norvēģija, Itālija), tomēr vēl arvien tie nav guvuši parlamenta vairākuma atbalstu.

Arī valstīs, kur nav likumā noteikta lobēšanas regulējuma, sodu likumos ir noteikts lēmumu pieņemšanas procesa pretlikumīgas ietekmēšanas aizliegums (Francija, Vācija, Spānija u.c.).

Lielākajā daļā pasaules valstu nav lobēšanas tiesiskā regulējuma, tomēr pastāv atsevišķi noteikumi vai netiešs regulējums, kas nosaka ar dažādām interešu grupām vai atsevišķām personām veiktas komunikācijas kārtību, ziņu par personām, kas tikušās ar parlamentāriešiem reģistrēšanu un publisku pieejamību, valsts amatpersonu pienākumus izvairīties no iespējamiem interešu konfliktiem (Dānija, Luksemburga, Ungārija).

Austrālijā valda nostāja, ka svarīgāk un efektīvāk ir noteikt

⁴ *Government Arrangements to Ensure Transparency in Lobbying: Comparative Overview. Discussion paper for expert Meeting 26-27 January, 2006.*

ierobežojumus tām personām, kas tiek lobētas, nevis lobētājiem.

Jebkura veida regulējuma galvenais mērķis ir palielināt lobēšanas atklātību un veicināt sabiedrības pārliecību, ka lēmumu pieņemšanas process ir brīvs no pretlikumīgas ietekmes. Lai panāktu maksimālu atklātību, tiek izvirzīta prasība lobētājiem reģistrēties un atklāt informāciju par to, kuru personu intereses viņi pārstāv, kādus lēmumus mēģina ietekmēt, ASV – arī, kas apmaksā lobēšanas aktivitātes un cik tas maksā.

Pasaulē nav vienotas lobēšanas definīcijas. Uzvedības kodeksos un kārtības noteikumos tiek lietoti vispārīgāki formulējumi, piemēram, „interesu grupu vai indivīdu centieni ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu”. Likumos ietvertās definīcijas ir konkrētākas, kas atvieglo to piemērošanu. Piemēram, „jebkura mutiska vai rakstiska komunikācija ar valsts pārvaldes vai pašvaldību amatpersonu ar mēģinājumu ietekmēt vai ko pamatoti var uzskatīt par mēģinājumu ietekmēt:

- 1) normatīvā akta, noteikumu, rezolūcijas, politikas, programmas vai darbības plāna izveidošanu, ieviešanu, grozīšanu vai atcelšanu;
- 2) atļaujas, licences, sertifikāta vai cita veida autorizācijas izdošanu;
- 3) iepirkumu līguma (izņemot publiskā iepirkuma ietvaros) piešķiršanu, granta vai cita veida finanšu labumu piešķiršanu;
- 4) iecelšanu publiskā amatā.”⁵

Valstīs, kurās ir pieņemti likumi, ir arī precīzāk noteikts to personu loks, kas ir atzīstami par lobētājiem – lobētāji, kas šos pakalpojumus sniedz profesionāli par samaksu, komercsabiedrību pārstāvji, kā arī organizāciju - biedrību un nodibinājumu lobētāji.

Meksikā par lobēšanu tiek uzskatītas arī valsts pārvaldes iestāžu pārstāvju aktivitātes, cenšoties panākt kādu normatīvo aktu pieņemšanu vai grozīšanu, pamatojot to ar pienākumu pildīt savas administratīvās funkcijas.

Lai arī tikai atsevišķās valstīs un salīdzinoši nesen ir ieviests lobēšanas regulējums, tomēr ir vērojams, ka to valstu skaits, kur notiek vai ir notikušas publiskas debates par nepieciešamību padarīt lobēšanas procesu atklātāku, arvien pieaug.

⁵ *Lobbying Transparency and Ethics Act, Canada, Éditeur officiel du Québec*

4. Pašreizējās situācijas apraksts un problēmu detalizēts izklāsts

4.1. Nevienlīdzība informācijas un amatpersonu pieejamībā vienotas kārtības trūkuma dēļ

Valstī nav izstrādāta vienota kārtība, kādā personas, kas rīkojas valsts vārdā, nodrošina konsultācijas ar **sabiedrības pārstāvjiem, t.sk., privātpersonām un komersantiem**. No vienas puses ir atzinīgi vērtējams, ka gan Saeima, gan Valsts kanceleja īpaši atbalsta nevalstisko organizāciju līdzdalības iespēju veicināšanu lēmumu pieņemšanas procesā. Tomēr no otras puses – komunikācija ar individuālām privātpersonām bieži notiek bez noteiktiem kritērijiem, pēc lobētāju iniciatīvas un, iespējams, daudz lielākā mērā ietekmē lēmumu pieņemšanu valstī.

Ja visām personām nav nodrošināta vienlīdzīga informācijas un amatpersonu pieejamība, tad šādā situācijā lielākas priekšrocības panākt sev izdevīgu lēmumu pieņemšanu ir tikai tiem sabiedrības pārstāvjiem, kas spēj nodibināt tiešus sakarus ar publiskās varas subjektiem.

Lēmuma ietekmēšana ir iespējama dažādos normatīvā akta vai politikas plānošanas dokumenta sagatavošanas posmos. Tā sākas ar normatīvā akta vai politikas plānošanas dokumenta projekta ieceri, tālāk projekts tiek izstrādāts individuāli vai darba grupās atbildīgajā institūcijā, kur var notikt konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm. Pēc tam projekts tiek izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē, saskaņots ar citiem publiskās varas subjektiem un organizācijām, izskatīts Ministru kabineta komitejā, pieņemts Ministru kabinetā, bet likumprojekts – nodots izskatīšanai Saeimā. Saeimas kārtības ruļļa 95.panta 1.daļā, ir minēts personu loks, kas var tieši iesniegt likumprojektu Saeimā. Savukārt Saeimā likumprojekts tiek nodots izskatīšanai atbildīgajai komisijai, kas, ja uzskata par nepieciešamu, var veidot īpašas darba grupas, kurās aicina piedalīties arī ieinteresētās puses. Komisijā sagatavotais likumprojekts tiek izskatīts vairākos lasījumos plenārsēdēs, veicot grozījumus likumprojekta tekstā pēc Saeimas komisijas vai deputātu priekšlikuma.

Atzinīgi vērtējams ir tas, ka Latvijā interneta mājas lapās ir iespējams iepazīties ar Saeimā un Ministru kabinetā iesniegtajiem normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projektiem, sekot to izskatīšanas gaitai, kā arī apskatīt pieņemtos normatīvos aktus un politikas plānošanas dokumentus.

Tomēr ne vienmēr savlaicīgi ir publiski pieejama informācija par to,

kādas sēdes notiek un vai tajās var piedalīties arī lobētāji, aizstāvēt savas pārstāvamās interešu grupas viedokli. Nepastāv mehānisms, kādā veidā lobētāji var saņemt vienlīdzīgā apjomā informāciju par valsts un pašvaldību institūcijās notiekošajām darba grupām, konsultācijām un citām sanāksmēm, kas varētu interesēt plašāku lobētāju loku.

Personām, kas pārstāv kādas grupas intereses, ne vienmēr ir vienlīdzīgas iespējas publiskās varas subjektu pieejamībā, lai varētu tos iepazīstināt ar savu viedokli un argumentiem. Normatīvajos aktos nav noteikts pienākums, ka valsts amatpersonām būtu jāuzklausā interešu grupas pārstāvis vai jādod viņam iespēja paust savu nostāju publiskās varas subjektam.

Savukārt pašvaldībās lēmumu pieņemšanas procesā sabiedrības viedoklis tiek uzklauts daudz retāk, nekā valsts institūcijās.

4.2. Ekonomiski ietekmīgāko komercsabiedrību priekšrocības labvēlīgu lēmumu pieņemšanā

Kā norāda B.Pētersone: „Visam politikas veidošanas procesam spēj izsekot tikai ar resursiem pietiekami nodrošinātas organizācijas, jo interešu aizstāvēšana prasa gan zināšanas, gan spēju argumentēt un aizstāvēt savu viedokli dažādos līmeņos un saskaņot intereses ar citām grupām un organizācijām⁶.” Resursu pieejamība atsevišķai sabiedrības daļai – lieliem komersantiem un starpnacionālām kompānijām, nodrošina lielākas iespējas ietekmēt sev labvēlīgu lēmumu pieņemšanu. Nekritiski sekojot lobētāju ieteikumiem, var tapt lēmumi, kas citām vājākām, nabadzīgākām un sociāli neaktīvākām sabiedrības grupām var radīt jaunas problēmas un situācijas pasliktināšanos.

Pastāv risks, ka augstas valsts amatpersonas, regulāri kontaktējoties un iegūstot informāciju galvenokārt no komercsabiedrību pārstāvjiem, līdzvērtīgi nepievērš uzmanību visu sociālo slāņu interesēm, bet gan vairāk ņem vērā tikai komercdarbības intereses.

Lai stimulētu piedāvātās preces noietu vai pakalpojuma pirkšanu, viens no būtiskākajiem komersantu īstenoto sabiedrisko attiecību pasākumiem ir korporatīvo sakaru veidošana ar potenciālajiem klientiem, tai skaitā ar publiskās varas subjektiem. Tie savukārt, īstenojot savas funkcijas, realizē dārgus investīciju projektus, veic teritoriālo plānošanu, uzrauga atsevišķu nozaru

⁶ Baiba Pētersone. *Soli pa solim - kā ietekmēt politikas veidošanu?*, publicēts portālā www.politika.lv 2005. gada 26. aprīlī, <http://www.politika.lv/index.php?id=111216&lang=lv>, skatīts 14.10.2005.

darbību, izstrādā katras jomas normatīvo regulējumu. Visas šīs jomas ir ļoti svarīgas katras komercsabiedrības eksistencei, tādēļ korporatīvo sakaru veidošana ar publisko institūciju vadītājiem un pārstāvjiem, kas izpaužas kā centieni sadraudzēties, ielūgumi uz prezentācijām, dažādiem izklaides un atpūtas pasākumiem, izbraukumiem, piedāvājumi doties ceļojumā vai apmeklēt arī ar profesionālo jomu saistītus dārgus seminārus vai konferences tālās vai eksotiskās valstīs, ir būtisks komercsabiedrību mārketinga stratēģijas elements.

Tā kā šāda attiecību veidošana ir dārga un laikietilpīga, to var atļauties tikai tirgus līderi un starptautiskas kompānijas, kuru mērķis ir īstenot savas komercdarbības intereses un gūt lielāku peļņu.

Pasaulē arvien vairāk pastiprinās globalizācijas tendences un bagātas starptautiskas kompānijas koncentrē arvien lielākus resursus, lai sekmētu savas produkcijas noietu. Korporatīvo sakaru veidošanai ar lēmumu pieņēmējiem šīs komercsabiedrības spēj atvēlēt ievērojamus līdzekļus, kas tiek atgūti ar uzviju, panākot labvēlīgākus priekšnoteikumus savas komercdarbības īstenošanai. Jebkuru priekšrocību sniegšana globālajām kompānijām nelīdzvērtīgās pozīcijās nostāda ne tikai patērētājus, bet arī vietējos komersantus.

4.3. Nepietiekoša informācija par lobētāju darbību

Katram indivīdam vai organizācijai ir tiesības likumīgā ceļā aizstāvēt savas intereses un lobēt tām nozīmīgu lēmumu pieņemšanu. Savukārt iedzīvotājiem ir tiesības zināt, kas un kādus lēmumus ir ietekmējuši un kā interesēs lobētājs darbojas. Informācijas apmaiņai un lobētāju mijiedarbībai ar publiskās varas subjektiem jānotiek atklāti, lai arī citas interešu grupas var izteikt savu viedokli un būt informētas, ka tiek izteikti noteikta veida priekšlikumi.

Atsevišķos gadījumos lobētāji varētu būt ieinteresēti darboties slēpti, jo nav mehānisma, kas tos motivētu atklāt informāciju par sevi un veiktajām darbībām, ietekmējot lēmumu pieņemšanas procesu.

Tā kā ne valsts amatpersonām, ne arī pašiem lobētājiem nav pienākuma atklāt to personu loku, kas cenšas ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, nedz arī intereses, ko tie pārstāv, tad nav iespējams izsekot līdzī, kas ir ietekmējis lēmumu tā pieņemšanas procesā. Piemēram, nav pieejama informācija par tiem, kas regulāri piedalās darba grupās Saeimā. Ir ierobežota informācija par to, kādu komercsabiedrību vai biedrību vai nodibinājumu lobētājs pārstāv, kā ar to sazināties, kas finansē lobēšanas aktivitātes, tieši, kādu lēmumu pieņemšanas procesu lobētājs cenšas ietekmēt.

4.4. Pieņemto tiesību normu pamatojuma trūkums

Saeimā un Ministru kabinetā, tiek nodrošināta informācijas pieejamība par to, kādi normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projekti tiek iesniegti izskatīšanai un kādā redakcijā tie tiek apstiprināti un pieņemti, kā arī ir publiski pieejamas Saeimas plenārsēžu stenogrammas, Ministru kabineta un Valsts sekretāru sēžu protokoli, un sabiedrības pārstāvjiem pastāv iespēja piedalīties gan Saeimas plenārsēdēs, gan arī Ministru kabineta sēdēs un iegūt informāciju par normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu redakcijas grozīšanu sēžu laikā, par personām, kuru ieteikumi ir bijuši izšķiroši lēmumu pieņemšanas procesā, tomēr tikai atsevišķos gadījumos pastāv iespēja piedalīties Saeimas komisiju sēdēs vai darba grupās, kur tiek izskatīta lielākā daļa priekšlikumu. Pašvaldībās saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 26.pantu pašvaldības domes (padomes) sēdes ir atklātas, ja likumos nav noteikts citādi un domes (padomes) lēmumi, kā arī domes (padomes) sēžu protokoli ir publiski pieejami, tomēr ne vienmēr ir pieejama informācija, kad domes (padomes) sēdes notiks un kādi būs tajā izskatāmie jautājumi. Arī iepazīšanās ar lēmumu projektiem ne vienmēr ir iespējama.

Jāatzīmē, ka Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumi Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis” un Saeimas kārtības rullis paredz iesniegt normatīvo aktu projektu anotācijas un sniegt informāciju par organizācijām vai ekspertiem, ar kuriem ir notikušas konsultācijas projekta sagatavošanas stadijā. Anotācijas ir publiski pieejamas Saeimas un Ministru kabineta mājas lapās.

Tomēr tālākajā likumprojektu izskatīšanas gaitā Saeimā tiek veikti dažādi grozījumi un papildinājumi, ne vienmēr norādot, kādas konsultācijas ir veiktas un kāds ir priekšlikuma iekļaušanas pamatojums.

Nepilnības, kas liedz uzzināt tiesību normu pamatojumu, ir šādas:

1) Saeimas komisiju un darba grupu sēžu protokoli ir nepilnīgi, jo tajos netiek norādīts:

- kādi priekšlikumi un iebildumi ir izteikti un kas tos ir izteicis;
- kāds ir bijis priekšlikuma vai iebilduma pamatojums;
- kāds ir bijis priekšlikuma vai iebilduma atbalstīšanas vai noraidīšanas iemesls.

2) priekšlikumus un iebildumus par grozījumiem likumprojektā var iesniegt, nenorādot pamatojumu.

Saeimas kārtības rullī 92.pants paredz, ka ar Saeimas lēmumu

likumprojektu izskatīšanas kārtību var veikt, projektu virzot steidzamības kārtībā. Lēmumu par izskatīšanu steidzamības kārtā var pieņemt pēc Saeimas atbildīgās komisijas vai desmit deputātu priekšlikuma. Izpildvaras līmenī saskaņā ar Ministru kabineta kārtības ruļļa 150.punktu projektu var virzīt arī steidzamības kārtībā vai iesniegt to, kā Ministru kabineta lietu. Šādos gadījumos nepieciešams tikai Tieslietu ministrijas un Finanšu ministrijas saskaņojums, politikas plānošanas dokumentiem papildus - Valsts kancelejas saskaņojums, nenotiek saskaņošanas sanāksmes. Šādā kārtībā virzīti projekti Ministru kabineta mājas lapā var parādīties tikai sēdes dienā vai pat sēdes laikā.

Lai arī šāda kārtība ir attaisnojama, saīsinātie izskatīšanas termiņi samazina sabiedrības iespējas izvērtēt normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projektus, vājina sabiedrības kontroles mehānismu un ierobežo informācijas pieejamību par to, kāds ir tiesību normu nepieciešamības pamatojums.

Savukārt pašvaldības izstrādā divu veidu saistošos noteikumus:

1) saistošos noteikumus par nodevām, kur sabiedriskā apspriešana faktiski nav iespējama, jo nodevu ieviešana un apmēra ierobežojumi jau tiek noteikti citos normatīvajos aktos;

2) saistošos noteikumus citos jautājumos, ko nosaka likuma „Par pašvaldībām” 43. un 44.pants.

Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 41.pantu pašvaldību dome (padome) pieņem ārējos normatīvos aktus (saistošos noteikumus), tomēr to izstrādes un pieņemšanas procesā netiek prasīta sabiedrības iesaistīšana un anotāciju **vai paskaidrojumu rakstu** sagatavošana. Citos normatīvajos aktos ir īpaši atrunātas situācijas, kad sabiedriskajai apspriešanai ir jānotiek obligāti. Piemēram, kad tiek skatīti teritorijas plānošanas jautājumi, notiek sabiedriski nozīmīgas būves celtniecība un jārīsinā jautājumi, kas saistīti ar vides aizsardzību. Publiskās apspriešanas ir jārīko arī sakarā ar pašvaldības administratīvās teritorijas robežas grozīšanu un pašvaldības attīstības programmas un teritorijas plānojuma izstrādi⁷. Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas konvencija „Par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem”, saukta par Orhūsas konvenciju, nosaka sabiedrības un publiskās varas subjektu attiecības saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanas procesā un iespēju griezties tiesu varas institūcijās.

Atsevišķās pašvaldībās, piemēram, Rīgas domē, izstrādājot saistošos

⁷ Likuma „Par pašvaldībām” 61.¹ pants

noteikumus, noteikumu un nolikumu projektus, jāsagatavo paskaidrojuma raksts (Rīgas domes 2005.gada 27.septembra saistošie noteikumi Nr.17 "Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums"), bet šādu praksi piemēro tikai atsevišķas lielākās pašvaldības. Savukārt sabiedrisko apspriešanu rīkošana, sagatavojot saistošos noteikumus, izņemot likumā noteiktos obligātos gadījumus, atkarīga tikai no pašas pašvaldības iniciatīvas. Rīgas domē, piemēram, saistošos noteikumus izstrādā attiecīgās nozares atbildīgais departaments, nepieciešamības gadījumā piesaistot arī nozarē strādājošos speciālistus. Pēc tam saistošo noteikumu projekti tiek izskatīti komitejas sēdēs, kur tie var tikt papildināti vai atsūtīti atpakaļ departamentam pārstrādāšanai. Tālāk saistošie noteikumi tiek virzīti izskatīšanai domes sēdē.

Līdzīgi arī Liepājas domes pašvaldības nolikuma (Liepājas pilsētas domes 2006.gada 19.janvāra saistošie noteikumi Nr.57 "Liepājas pilsētas pašvaldības nolikums") 53.punkts nosaka, ka lēmuma projekta gatavotājs katram lēmuma projektam, kuram lēmēj institūcija ir Liepājas dome, pievieno anotāciju, kuras forma apstiprināta ar Liepājas domes priekšsēdētāja rīkojumu.

Tomēr šāda kārtība iespējama tikai lielākajās pašvaldībās, citās pašvaldībās saistošo noteikumu projektus sagatavo jurists vai cits pašvaldības darbinieks, vai arī pati komiteja. Daudzas pašvaldības kā piemērus izmanto jau izstrādātos Rīgas domes vai citas lielākas pašvaldības noteikumus.

Savukārt gadījumos, kad nav pieejams lēmumu pamatojums un nav notikusi sabiedrības iesaistīšanās tā pieņemšanā, var rasties problēmas tiesību normu iztulkošanā. Ja nav saprotams, ko tieši likumdevējs, pieņemot attiecīgo tiesību normu, ir domājis, nav iespējams rast izskaidrojumu tās pieņemšanai, kas var veidot nevienmērīgu tiesību normas piemērošanas praksi.

4.5. Lobēšanas un tirgošanās ar ietekmi jēdzienu nošķiršanas problēmas

Saskaņā ar Eiropas Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvenciju, 2002.gadā Krimināllikumā tika iekļauts jauns pants – Tirgošanās ar ietekmi (326.¹), kas paredz sodu *par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu piedāvāšanu vai nodošanu jebkurai personai, lai tā, izmantojot savu dienesta, profesionālo vai sociālo stāvokli, personiski ietekmētu valsts amatpersonas darbību vai lēmuma pieņemšanu, ja nav Krimināllikuma 323.pantā paredzētā nozieguma pazīmju.*

Eiropas Padomes 1999.gada 27.janvāra Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijas 12.pantā noteikts, ka *tirgošanās ar ietekmi ir apzināti veikta*

darbība, ar kuru jebkura persona sola, piedāvā vai dod, tieši vai netieši, jebkuru nepienākošos priekšrocību jebkurai personai, kura apgalvo vai apstiprina, ka ir spējīga pret šīs priekšrocības saņemšanu nelikumīgā veidā ietekmēt lēmuma pieņemšanu, ko veic jebkura konvencijas 2., 4.-6. un 9.-11.pantos minēta persona.

Ievērojami atšķiras Krimināllikumā un Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijā minētie ietekmes veidi. Ja Krimināllikumā norādīts uz aizliegumu, izmantojot savu dienesta, profesionālo vai sociālo stāvokli, personiski ietekmēt valsts amatpersonas darbību vai lēmuma pieņemšanu, tad konvencijā norādīts uz aizliegumu ietekmēt valsts amatpersonas darbību nelikumīgā veidā. Tādējādi Krimināllikumā 326.¹panta dispozīcija norāda uz daudz plašāku prettiesisku darbību loku, kā arī personu loku, kas šādas darbības veic, nekā Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijā ietvertā definīcija. Ir jāņem vērā arī Eiropas Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijas komentāros (Eiropas Padomes Juridisko lietu direktorāts, Strasbūra, 1998.gada 1.decembris (98) 40) sniegtais skaidrojums, ka atšķirība starp šo pārkāpumu un kukuļošanu ir tāda, ka ietekmes tirgotājam nav nepieciešams „rīkoties vai atturēties no rīcības” kā amatpersonai. Nepelnītās priekšrocības saņēmējs palīdz personai, kura piedāvā nepelnītu priekšrocību, ietekmējot vai piedāvājot nepieļaujamu ietekmi pār trešo personu, kura var veikt prasīto (vai atturēties no tās veikšanas). „Nepieļaujama” ietekme tādā gadījumā satur korumpētus ietekmes tirgoņa nodomus, bet pieņemamās lobēšanas formas nepieder šai kategorijai.

Saskaņā ar pašreizējo Krimināllikuma 326.¹panta redakciju lobēšana ir pretlikumīga darbība, jo Krimināllikuma 326.¹pantā dotais objektīvās puses apraksts atbilst lobēšanas definīcijai - lobējot tiek izmantota pieredze, profesionālais un sociālais stāvoklis, lai personiski ietekmētu valsts amatpersonas darbību vai lēmuma pieņemšanu, protams, ja lobēšana notiek par atlīdzību. Lobēšana ir pārliecināšana ar argumentu palīdzību, izmantojot zināšanas attiecīgajā jomā, arī koleģiālās saites un pazīšanās un mēģinot ietekmēt lēmuma pieņēmēju. Šāda Krimināllikuma 326.¹panta un lobēšanas definīciju līdzība nav pieļaujama, jo apdraud iedzīvotāju ar LR Satversmi aizsargātās tiesības līdzdarboties valsts pārvaldē un iesaistīties likumdošanas procesā.

Tāpēc Krimināllikuma 326.¹ pantā nepieciešams veikt grozījumus, kas precizētu tirgošanās ar ietekmi jēdzienu, norādot uz nelikumīgām ietekmes formām, kas neierobežotu iedzīvotāju tiesības līdzdarboties valsts pārvaldē un iesaistīties likumdošanas procesā.

5. Normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti, kas ir saistīti ar lobēšanas tiesisko reglamentāciju

Latvijā lobēšanas process nav regulēts ar atsevišķu normatīvo aktu, kurā būtu atrunāta sabiedrības iesaistīšanās lēmumu pieņemšanas procesā.

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 48.panta 1.daļa paredz sabiedrības līdzdalības veidus: iestāde savā darbībā iesaista sabiedrības pārstāvjus (biedrību un nodibinājumu un citu organizētu grupu pārstāvjus, atsevišķas kompetentas personas), iekļaujot viņus darba grupās, konsultatīvajās padomēs vai lūdzot sniegt atzinumus. Tomēr Valsts pārvaldes iekārtas likumā nav paredzētas situācijas, kad individuāli sabiedrības vai privātpersonu pārstāvji iesaistās lēmumu pieņemšanas procesā pēc savas iniciatīvas.

Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumi Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis”, kas paredz normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu virzību Ministru kabinetā, nosaka arī kārtību, kādā nevalstiskās organizācijas, kas ir viens no lobētāju veidiem, var iesniegt politikas dokumenta projektu, normatīvā akta projektu vai informatīvo ziņojumu Ministru kabinetā (7., 10.punkts).

Jāatzīmē, ka normatīvo aktu projektu anotācijās ir jānorāda attiecīgās nevalstiskās organizācijas (biedrības un nodibinājumi) un sociālo partneru organizāciju (arodbiedrības, darba devēju organizācijas) pārstāvjus un citas iesaistītās institūcijas (piemēram, darba grupas, konsultatīvās padomes), ar kurām notika konsultācijas, kā arī kritērijus, pēc kādiem tika noteiktas organizācijas vai institūcijas, ar kurām notika konsultācijas saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 18.decembra instrukcijas Nr.20 „Normatīvā akta projekta anotācijas aizpildīšanas kārtība” 40.punktu. Anotācijas vērtējamas kā nozīmīgs līdzeklis atklātības nodrošināšanai par normatīvā akta izstrādes pamatojumu un gaitu.

Ir vairāki normatīvie akti, kas skar atsevišķus ar lobēšanu saistītus jautājumus, piemēram, tiesības aizstāvēt kādas interešu grupas viedokli. Šos normatīvos aktus nosacīti var iedalīt divās grupās:

1) Normatīvie akti, kas netieši regulē privātpersonu tiesības tiešā vai netiešā veidā piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā:

Latvijas Republikas Satversme, likums „Par arodbiedrībām”, likums „Par amatniecību”, likums „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”, Valsts pārvaldes iekārtas likums, Darba devēju organizāciju un to apvienību likums, Sabiedriskā labuma organizāciju

likums, Sporta likums, Teritorijas plānošanas likums, kā arī likums „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbā”, Biedrību un nodibinājumu likums, Eiropas ekonomisko interešu grupu likums, Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumi Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis”.

2) Normatīvie akti, kas regulē lēmumu pieņemšanas procesu:

Saeimas kārtības rullis, Valsts pārvaldes iekārtas likums, Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumi Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis” un citi Ministru kabineta noteikumi, kas regulē konsultatīvo institūciju darbību, Ministru kabineta iekārtas likums.

Koncepcija ir saistīta ar vairākiem politikas plānošanas dokumentiem, no kuriem nozīmīgākie ir:

- 1) Korupcijas novēršanas un apkarošanas valsts stratēģija 2004.-2008.gadam (Ministru kabineta 09.03.2004. rīkojums Nr.153);
- 2) Korupcijas novēršanas un apkarošanas valsts programma 2004.-2008.gadam (Ministru kabineta 04.08.2004. rīkojums Nr.547);
- 3) Politikas plānošanas sistēmas attīstības pamatnostādnes (Ministru kabineta 18.09.2006. rīkojums Nr.705 ”Par Politikas plānošanas sistēmas attīstības pamatnostādņu apstiprināšanu”;
- 4) Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas politikas pamatnostādnes 2005. – 2014.gadam (Ministru kabineta 15.02.2005. rīkojums Nr.98);
- 5) Valsts programma „Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana” 2005. – 2009.gadam (Ministru kabineta 04.03.2005. rīkojums Nr.141);
- 6) Ministru kabineta 2001.gada 4.decembrī apstiprinātās „Valdības komunikācijas politikas pamatnostādnes” (Ministru kabineta 04.12.2001. sēdes protokols Nr.59, 17§).

6. Problēmas risinājums un prognoze par sekām, ja netiks risināta problēma

Lai risinātu problēmu, kas saistīta ar nepietiekamu lobēšanas procesa atklātību, nepieciešams:

- 1) noteikt to personu loku, kurām būtu pienākums atklāt informāciju par veiktajām lobēšanas aktivitātēm;
- 2) precizēt, kāda informācija par lobēšanas aktivitātēm būtu atklājama un kādā veidā nodrošināma tās publiska pieejamība;
- 3) nodrošināt, ka tiek sniegts argumentēts pamatojums priekšlikumiem par grozījumiem normatīvajos aktos;
- 4) sniegt sabiedrībai skaidrojumu par tiesiskas lobēšanas nozīmi un personu iespējām aizstāvēt savas intereses, sadarbojoties ar publiskās varas subjektiem;
- 5) noteikt, kādai ir jābūt valsts amatpersonu rīcībai, saskaroties ar dažādu veidu lobētājiem un kādas ir pieļaujamās un nepieļaujamās sadarbības formas ar viņiem.

Ja netiks risinātas lobēšanas procesa atklātības trūkuma problēmas, tad:

- 1) lobētāju darbība joprojām nebūs atklāta un sabiedrībai nebūs pieejama informācija par to, kuri lēmumi ir tikuši lobēti un kuras personas ir bijušas iesaistītas lobēšanas procesā, tādējādi mazināsies iedzīvotāju uzticība Saeimai un valsts pārvaldei kopumā;
- 2) pretrunā valdības komunikācijas pamatprincipiem netiks nodrošinātas iespējas saņemt informāciju par šo konkrēto jomu;
- 3) netiks atrisināts jautājums par to, kādas ir pieļaujamās un nepieļaujamās sadarbības formas starp valsts amatpersonām no vienas puses un privātpersonām, kas nepieder biedrībām un nodibinājumiem un profesionālajām asociācijām, no otras puses;
- 4) pastāv risks, ka visām ieinteresētajām pusēm netiks nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas savu interešu aizstāvībā un sociāli neaizsargātāko iedzīvotāju grupu vajadzības netiks ņemtas vērā lēmumu pieņemšanas procesā;
- 5) sabiedrībai ne vienmēr būs pieejams pamatojums normatīvajos aktos veiktajiem grozījumiem;
- 6) netiks novērstas iespējas izmantot lobēšanas procesā slēptus līdzekļus un paņēmienus;
- 7) netiks atrisinātas lobēšanas un tirgošanās ar ietekmi jomas nošķiršanas problēmas.

7. Piedāvātie risinājuma varianti

7.1. Speciāla likuma izstrāde un grozījumi citos normatīvajos aktos (1.variants)

7.1.1. Likumā regulējamie pamatjautājumi:

Jāizstrādā speciāls likums, kurā tiktu risināti šādi jautājumi:

- 1) Jādefinē, kas ir lobēšana un lobētāji (skat. definīcijas 2.nodaļā).
- 2) Jānorāda izņēmumi, kādos gadījumos saskarsme ar publiskās varas subjektu nav uzskatāma par lobēšanu.
- 3) Jānosaka, kurām personām jāreģistrējas. Būtu jāreģistrē trīs lobētāju grupas:

a. Konsultants vai profesionāls lobētājs

Jebkura privātpersona, kas par atlīdzību veic lobēšanu citas personas interesēs. Tās ir personas, kas klientu labā sazinās ar publiskās varas subjektu. Tie var būt konsultanti komunikāciju jautājumos, sabiedrisko attiecību komersanti, juristi, inženieri, grāmatveži vai citi profesionāli padomdevēji, kas nodrošina lobētāja pakalpojumus.

b. Komersanta lobētājs

Jebkura privāto tiesību juridiskā persona, kas savas organizācijas vai nozares interesēs lobē valsts un pašvaldību institūcijās. Juridiskās personas uzdevumā lobēšanu veic fiziskās personas, kuras strādā komercsabiedrībā vai kā individuālie komersanti paši savās interesēs. Visbiežāk tie ir komercsabiedrības darbinieki, kuru darba pienākumos ietilpst komunikācija ar publiskās varas pārstāvjiem.

c. Biedrības, nodibinājuma vai arodbiedrības lobētājs

Juridiska persona - biedrība, nodibinājums, profesionālā organizācija vai cita nevalstiskā organizācija (to apvienība), kas savas organizācijas vai nozares interesēs lobē valsts vai pašvaldību institūcijās. Juridiskās personas uzdevumā lobēšanu veic tās darbinieki, amatpersonas vai brīvprātīgie, kas pilnvaroti nodarboties ar lobēšanu organizācijas biedru, pārstāvētās jomas vai sabiedriskā labuma interesēs.

- 4) Jānosaka to personu loks komunikācija, ar kurām tiek uzskatīta par lobēšanu.

Komunikācija lobēšanas nolūkā norit ar valsts amatpersonām, kas:

- a. izstrādā vai piedalās normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projektu izstrādē;
 - b. sniedz atzinumus par normatīvo aktu un politikas plānošanas
- KNABKonc_100408_lobēšana; koncepcija „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”

dokumentu projektiem;

5) Jāparedz vienota lobētāju reģistra izveide, kurā būtu atrodama informācija par lobētāju aktivitātēm valsts un pašvaldību institūcijās.

6) Jānosaka, ka lobētāju reģistrācija jāveic ne vēlāk kā 1 mēneša laikā no lobēšanas uzsākšanas. 1 mēnesis ir pietiekami ilgs termiņš, lai lobētājs varētu paspēt veikt reģistrāciju un reģistrā esošo informāciju varētu uzskatīt par pietiekoši aktuālu. Vienlaikus ir jāparedz, ka par visām izmaiņām informācijā par reģistrētajām lobēšanas aktivitātēm, lobētājam ir pienākums sniegt labojumus 1 mēneša laikā. Reģistrācijai jābūt bez maksas un reģistrētajiem lobētājiem jāparedz iespēja regulāri saņemt informāciju par interesējošo nozari.

7) Publiskās varas subjektiem, kas konstatē, ka tiek veiktas lobēšanas aktivitātes viņu darba vietā, ir jābūt pienākumam pārliecināties lobētāju reģistrā, ka lobētājs ir reģistrējies. Ja tas nav izdarīts, tad publiskās varas subjektam ir pienākums atgādināt šīm personām, ka tām ir jāreģistrējas. Publiskās varas subjekts var ņemt vērā tikai tos priekšlikumus, ko iesnieguši reģistrēti lobētāji.

8) Jāparedz valsts pārvaldes iestāde, kas nodrošinātu lobētāju reģistra izveidošanu, uzturēšanu un lobēšanas tiesiskā regulējuma ievērošanas uzraudzību.

Ņemot vērā to, ka lobēšana cieši saistīta ar tautsaimniecības un komercdarbības attīstības politiku, šo funkciju varētu veikt Ekonomikas ministrija. Tomēr Ekonomikas ministrijas rīcībā nav pamatdatu par komersantiem un tas varētu apgrūtināt datu pārbaudi, reģistrējot lobētājus.

Tāpēc iestāde, kas varētu uzņemties šāda reģistra izveidošanu un uzturēšanu, pēc darba grupas ieskatiem, varētu būt Uzņēmumu reģistrs, kam ir nepieciešamais tehniskais nodrošinājums neliela papildus reģistra uzturēšanai. Tomēr koncepcijas izstrādes laikā no Tieslietu ministrijas tika saņemta noraidoša atbilde par iespēju uzņemties šādas papildus funkcijas. Lobēšanas tiesiskā regulējuma ievērošanas uzraudzību varētu veikt Tieslietu ministrija.

9) Jānosaka, ka reģistrētajiem lobētājiem elektroniski tiek sūtīti normatīvo aktu vai politikas plānošanas dokumentu projekti atzinumu sniegšanai, tiek adresēti aicinājumi piedalīties valsts un pašvaldību institūciju darba grupās un konsultatīvajās padomēs. Informācijas sūtīšanu nodrošinātu uzraugošā iestāde.

Lobētāju reģistrā tiktu norādīta informācija (skat. tabulu Nr.1.) atbilstoši katrai lobētāju grupai:

- a. konsultants vai profesionāls lobētājs;
- b. komersanta lobētājs;
- c. biedrības, nodibinājuma vai arodbiedrības lobētājs.

Informācija, kas sniedzama par lobētājiem

Tabula Nr.1

Nr.p.k.	Norādāmā informācija	Konsultants vai profesionāls lobētājs	Komersanta lobētājs	Biedrības, nodibinājuma vai arodbiedrības lobētājs
1.	Lobētāja vārds, uzvārds*	X		
2.	Komercesabiedrības nosaukums*		X	
3.	Biedrības, nodibinājuma vai arodbiedrības nosaukums*			X
4.	Juridiskā adrese	X	X	X
5.	Darbinieka, kura pieņemumos ietilpst lobēšana, vārds, uzvārds*	X	X	X
6.	Lobētāja darbības joma	X	X	X
7.	Klients (ja tāds ir), ko lobētājs pārstāv. Ja klients ir personu apvienība, pilnvaroto pārstāvju vārds, uzvārds	X		
8.	Nozare, kurā paredzēts veikt lobēšanu	X	X	X
9.	Konkrēta lēmuma pieņemšanas process (ja ir zināms), saistībā ar kuru paredzēts veikt lobēšanas darbības	X	X	X
10.	Publiskās varas subjekta nosaukums, ja lobētājs (vai tā pilnvarotais darbinieks) iepriekšējo 5	X	X	X

	gadu laikā tajā strādājis			
11.	Valsts vai pašvaldību institūcijas nosaukums, kurā plānots veikt lobēšanu	X	X	X

* Reģistrēšanās iespējas jāparedz arī ārvalstu personām.

7.1.2. Informācijas par lobētājiem darba grupās un konsultatīvajās padomēs nodrošināšana

Līdzīgi kā lobētājiem, arī publiskās varas subjektiem būtu jānorāda noteikta apjoma informācija par sadarbību ar lobētājiem, norādot interneta mājas lapās informāciju par izveidoto darba grupu un konsultatīvo padomju sastāviem, par lobētājiem, ar kuriem ir veiktas konsultācijas, par komersantiem, ar kuriem notikušas tikšanās. Tādējādi grozījumus nepieciešams veikt Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”, nosakot sniedzamās informācijas saturu.

7.1.3. Publiskās varas subjekta mājas lapā sniedzamā informācija par konsultācijām ar lobētājiem

Publiskās varas subjektiem būtu jānorāda pārstāvētās personas vārds, uzvārds vai nosaukums, juridiskā persona, ko tas pārstāv, konkrēta lēmuma sagatavošanas process, saistībā ar kuru notiek konsultācijas (ja nav norādīts, tad publiskās varas subjektam jānorāda joma, uz kur priekšlikums vērsts) un konsultācijas ar lobētājiem (konsultatīvā padome, darba grupa vai cits veids) un to veikšanas pamatojums.

7.1.4. Sagatavoto normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projektu pamatojuma un argumentācijas nodrošināšana

1) Lai risinātu koncepcijas 4.4.punktā aprakstīto problēmu, papildus būtu nepieciešami grozījumi Saeimas kārtības rullī, nosakot, ka likumdošanas procesā lasījumu starplaikos visiem iesniegtajiem priekšlikumiem jāsniedz rakstveida pamatojums.

2) Tāpat Saeimas kārtības rullī jāparedz, ka Saeimas komisiju un darba grupu sēžu laikam un vietai jābūt savlaicīgi paziņotam Saeimas mājas lapā, internetā. Turklāt grozījumos jāparedz Saeimas komisijas sēžu protokolu pieejamību internetā ne vēlāk kā trīs dienu laikā pēc sēdes un protokolā jābūt iekļautai informācijai (kas var tikt ievietota arī audio ieraksta formā) par to:

- kādi priekšlikumi un iebildumi ir izteikti un kas tos ir izteicis;

- kāds ir bijis priekšlikuma vai iebilduma nepieciešamības pamatojums;
- kāds ir bijis priekšlikuma vai iebilduma pieņemšanas vai noraidīšanas iemesls.

3) Nepieciešams veikt grozījumus likumā „Par pašvaldībām”, nosakot, **ka gadījumos, kad, izstrādājot normatīvo aktu projektus vai politikas plānošanas dokumentus, ir notikušas konsultācijas ar fiziskām personām vai privāto tiesību juridiskajām personām, tad noteikumu projektam tiek pievienots arī paskaidrojuma raksts, kurā ir norādīts, ar kādām personām ir notikušas konsultācijas dokumenta sagatavošanas laikā.** Nepieciešams noteikt, ka **ir jānodrošina informācijas atklātība** par sabiedrībai nozīmīgākajiem pašvaldību saistošo noteikumu projektiem, 14 dienas pirms to pieņemšanas un parakstīšanas **publiskojot tos iedzīvotājiem pieejamā veidā.**

4) Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumos Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis” jāparedz, ka arī paskaidrojuma rakstos ir jānorāda informācija par konsultācijām, kuras veiktas ar citām organizācijām dokumenta izstrādes procesā.

7.1.5. Lobēšanas un tirgošanās ar ietekmi nošķiršana

Krimināllikuma 326.¹pantu nepieciešams precizēt atbilstoši Eiropas Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijā noteiktajai definīcijai par tirgošanos ar ietekmi.

7.1.6. Lobēšanas tiesiskā regulējuma ievērošanas nodrošināšana un informēšana

Lobēšanas tiesiskā regulējuma ievērošanas uzraudzības funkcijas īstenošanai nepieciešams nodarbināt vismaz divus augsti kvalificētus speciālistus uz pilnu laiku, jo sākotnēji ir jāveic plašs izskaidrošanas darbs gan valsts amatpersonām, gan lobētājiem visos līmeņos – saskarsmē ar Saeimu, Valsts prezidentu, izpildvaru un pašvaldībām, vēlāk ir jākontrolē, kā normatīvo aktu prasības lobēšanas jomā tiek ievērotas.

Jāīsteno informatīvi izglītojoši pasākumi par lobēšanas procesu (t.sk. speciālas interneta mājas lapas un lobētāju reģistra datu bāzes izveide, informatīvie materiāli un to izplatīšana, skaidrojošu pasākumu rīkošana).

7.1.7. Sociālekonomiskā ietekme

Paredzams, ka likuma ieviešana, kas definētu lobēšanu, regulētu lobēšanas tiesisko pamatu un procesa atklātumu, ļautu iegūt informāciju par personām, kas veic lobēšanu, kā arī par to, kādi normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti tiek lobēti. Tiktu skaidri norādīts, kas ir lobēšana un tiktu KNABKonc_100408_lobēšana; Konceptija „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”

veicināta sabiedrības izpratne par lobēšanu kā likumpamatotu rīcību.

Lobēšanas pamatprincipu definēšana likumā to nošķirtu no neatļautiem valsts amatpersonas ietekmēšanas veidiem un radītu skaidrāku priekšstatu iedzīvotājiem par savām tiesībām lēmumu pieņemšanas procesā, stiprinātu iedzīvotāju uzticēšanos publiskās varas subjektiem. Arī valsts amatpersonas tiktu informētas par to, kāda komunikācija ir uzskatāma par lobēšanu un kas ir pieļaujams saskarsmē ar lobētājiem.

Atsevišķai valsts pārvaldes iestādei tiktu noteiktas papildus uzraudzības funkcijas. Lobēšanas procesa regulējuma ievērošanas uzraudzības funkcijas kopējās izmaksas varētu būt aptuveni 44 420,- latu pirmajā darbības gadā, aptuveni 30 670,- latu nākamajos gados (skat. 8.nodaļu).

Tabula Nr.2

Nr.	Priekšrocības	Trūkumi
1.	Atsevišķā normatīvajā aktā tiku definēts, kas ir lobēšana un lobētāji	Papildus izdevumi jaunas struktūrvienības izveidošanai, kas nodrošinātu likuma uzraudzību un reģistra uzturēšanu
2.	Lobēšanas pamatprincipu definēšana likumā to nošķirtu no neatļautiem valsts amatpersonas ietekmēšanas veidiem	Tiktu noteikti papildus pienākumi privātpersonām - reģistrēšanās lobētāju reģistrā un informācijas aktualizēšana
3.	Palielinātos informācijas atklātība, ko nodrošinās lobētāju reģistrs, kurā var iegūt informāciju par konkrētiem lobētājiem un lobētājiem lēmumu pieņemšanas procesiem	
4.	Palielinātos sabiedrības iesaistīšanās lēmumu pieņemšanas procesā, ko veicinās informācijas sūtīšana reģistrētajiem lobētājiem par viņus interesējošiem jautājumiem un informācijas	

	atklātība par valsts un pašvaldību institūciju darba grupām, kā arī likumā skaidri noteiktas lobētāju tiesības un pienākumi	
5.	Informācijas publiskošana publiskās varas subjektu mājas lapās par aktuālajām darba grupām un konsultatīvajām padomēm, kā arī lobētājiem, kuri tajās piedalās, nodrošinātu, ka šī informācija pieejama visiem interesentiem	
6.	Lobēšanas nošķiršana no tirgošanās ar ietekmi, veicot grozījumus Krimināllikumā, novērstu pārpratumus par lobēšanu kā nelikumīgu rīcību	
7.	Lēmumu pieņemšanas procesa un tiesību normu pamatojuma pieejamība Saeimā, veicinātu vienveidīgu tiesību normu tulkojumu	
8.	Tiktu veicināta izpratnes veidošanās par lobēšanu kā likumīgu darbību	

7.2. Lobēšanas pamatprincipu noteikšana saistībā ar priekšlikumu iesniegšanas un izskatīšanas kārtību un grozījumi citos normatīvajos aktos (2.variants)

7.2.1. Priekšlikumu sniegšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja administrētā *Phare* projekta ietvaros piesaistītais īstermiņa eksperts lobēšanas jautājumos **Dereks Pērdijs** par vienu no vispiemērotākajiem risinājuma variantiem Latvijā ir atzinis nepieciešamību lobēšanas tiesisko regulējumu saistīt ar Latvijas Republikas

Satversmes 104.pantā noteiktajām tiesībām: „Ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības”. D.Pērdis uzsver, ka „veikt izmaiņas spēkā esošajos normatīvajos aktos attiecībā uz lobēšanu ir labāka iespēja nekā speciāla likuma projekta izstrāde.”

1994.gada 27.oktobrī pieņemtais likums „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” tika pieņemts ar mērķi nodrošināt Latvijas Republikas Satversmes 104.pantā noteiktās tiesības. 2006.gada 15.augustā Ministru kabinets atbalstīja jaunu likumprojektu „Priekšlikumu un sūdzību likums”, kurš ir sagatavots, lai aizstātu 1994. gada 27. oktobrī pieņemto likumu.

2007.gada 27.septembrī Saeima ir pieņēmusi Iesniegumu likumu, kurš stājas spēkā 2008.gada 1.janvārī. Šī likuma mērķis ir veicināt privātpersonas līdzdalību valsts pārvaldē. Likums nosaka kārtību, kādā privātpersona iesniedz un iestāde vai privātpersona, kas īsteno valsts pārvaldes uzdevumus, izskata dokumentu, kurā ietverts iestādes kompetencē esošs lūgums, sūdzība, priekšlikums vai jautājums, un atbild uz to, kā arī nosaka kārtību, kādā iestāde pieņem apmeklētājus.

Darba grupa kā vienu no variantiem ir saskatījusi iespēju **papildināt Iesniegumu likumu ar sadaļu, kas regulētu lobēšanas procesu.**

1) Līdz ar to **Iesniegumu likumā** būtu jānodala sistemātiski sniegtie priekšlikumi par normatīvo aktu un politikas dokumentu izstrādi un pieņemšanu no priekšlikumu iesniegšanas par publiskās varas subjekta darbību. Par lobēšanu būtu uzskatāma tikai tādu priekšlikumu iesniegšana, kuras ievērošana skartu normatīvo aktu un politikas dokumentu izstrādi un kas būtu saistīta ar sistemātisku, plānotu komunikāciju. Ar to tiek saprasts, ka lobētājs izmanto vienu vai vairākus komunikāciju paņēmienus, piemēram, saraksti ar valsts un pašvaldību institūciju, sazināšanos elektroniski vai personiski ar atbildīgajām personām, informācijas sniegšanu plašsaziņas līdzekļos un citus veidus, lai ietekmētu iedzīvotāju viedokli savas idejas atbalstam.

Likumprojektā „Priekšlikumu un sūdzību likums” būtu jāietver lobēšanas un lobētāja definīcija, kas atšķiras no koncepcijas 2.nodaļā minētajām definīcijām ar to, ka tiek saistīta ar priekšlikumu jēdzienu:

Lobēšana ir apzināta un sistemātiska priekšlikumu sniegšana publiskās varas subjektam nolūkā ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu noteiktu privātpersonu interešu īstenošanai.

Lobētājs ir privātpersona, kas savu vai citu interešu vadīta, par atlīdzību vai bez tās, veic lobēšanu.

2) **Iesniegumu likumā** būtu jānorāda, ka privātpersonām, kas veic lobēšanu, ir pienākums reģistrēties lobētāju reģistrā. Lobētāju reģistrēšanas un reģistra uzturēšanas kārtību varētu noteikt Ministru kabinets, paredzot arī valsts pārvaldes iestādi, kas nodrošinātu lobētāju reģistra izveidošanu un uzturēšanu. Ņemot vērā to, ka lobēšana cieši saistīta ar tautsaimniecības un komercdarbības attīstības politiku, šo funkciju varētu veikt Ekonomikas ministrija. Tomēr Ekonomikas ministrijas rīcībā nav pamatdatu par komersantiem un tas varētu apgrūtināt datu pārbaudi, reģistrējot lobētājus.

Tāpēc iestāde, kas varētu uzņemties šāda reģistra izveidošanu un uzturēšanu, pēc darba grupas ieskatiem, varētu būt Uzņēmumu reģistrs, kam ir nepieciešamais tehniskais nodrošinājums neliela papildus reģistra uzturēšanai. Tomēr koncepcijas izstrādes laikā no Tieslietu ministrijas tika saņemta noraidoša atbilde par iespēju uzņemties šādas papildus funkcijas. Lobēšanas tiesiskā regulējuma ievērošanas uzraudzību varētu veikt Tieslietu ministrija.

Tāpat kā 1.variantā lobētāju reģistrā tiktu norādīta informācija (skat. tabulu Nr.3) par katru lobētāju grupu.

3) Jānosaka, ka lobētāju reģistrācija jāveic ne vēlāk kā 1 mēneša laikā no lobēšanas uzsākšanas. 1 mēnesis ir pietiekami ilgs termiņš, lai lobētājs varētu paspēt veikt reģistrāciju un reģistrā esošo informāciju varētu uzskatīt par pietiekoši aktuālu. Vienlaikus ir jāparedz, ka par visām izmaiņām informācijā par reģistrētajām lobēšanas aktivitātēm, lobētājam ir pienākums sniegt labojumus 1 mēneša laikā. Reģistrācijai jābūt bez maksas un reģistrētajiem lobētājiem jāparedz iespēja regulāri saņemt informāciju par interesējošo nozari.

4) Jānosaka, ka reģistrētajiem lobētājiem elektroniski tiek sūtīti normatīvo aktu vai politikas plānošanas dokumentu projekti atzinumu sniegšanai, tiek adresēti aicinājumi piedalīties valsts un pašvaldību institūciju darba grupās un konsultatīvajās padomēs. Informācijas sūtīšanu nodrošinātu uzraugošā iestāde.

Informācija, kas sniedzama par lobētājiem

Tabula Nr.3

Nr.p.k.	Norādāmā informācija	Konsultants vai profesionāls lobētājs	Komersanta lobētājs	Biedrības, nodibinājuma vai arodbiedrības lobētājs
1.	Lobētāja vārds, uzvārds*	X		
2.	Komercesabiedrības nosaukums*		X	
3.	Biedrības, nodibinājuma vai arodbiedrības nosaukums*			X
4.	Juridiskā adrese	X	X	X
5.	Darbinieka, kura pieņemumos ietilpst lobēšana, vārds, uzvārds*	X	X	X
6.	Lobētāja darbības joma	X	X	X
7.	Klients (ja tāds ir), ko lobētājs pārstāv. Ja klients ir personu apvienība, pilnvaroto pārstāvju vārds, uzvārds	X		
8.	Nozare, kurā paredzēts veikt lobēšanu	X	X	X
9.	Konkrēta lēmuma pieņemšanas process (ja ir zināms), saistībā ar kuru paredzēts veikt lobēšanas darbības	X	X	X
10.	Publiskās varas subjekta nosaukums, ja lobētājs (vai tā pilnvarotais darbinieks) iepriekšējo 5	X	X	X

	gadu laikā tajā strādājis			
11.	Valsts vai pašvaldību institūcijas nosaukums, kurā plānots veikt lobēšanu	X	X	X

* Reģistrēšanās iespējas jāparedz arī ārvalstu personām.

7.2.2. Informācijas par lobētājiem darba grupās un konsultatīvajās padomēs nodrošināšana

Līdzīgi kā lobētājiem, arī publiskās varas subjektiem būtu jānorāda noteikta apjoma informācija par sadarbību ar lobētājiem, norādot interneta mājas lapās informāciju par izveidoto darba grupu un konsultatīvo padomju sastāviem, par lobētājiem, ar kuriem ir veiktas konsultācijas, par komersantiem, ar kuriem notikušas tikšanās. Tādējādi grozījumus nepieciešams veikt Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”, nosakot sniedzamās informācijas saturu.

7.2.3. Publiskās varas subjekta mājas lapā sniedzamā informācija par konsultācijām ar lobētājiem

Publiskās varas subjektiem būtu jānorāda pārstāvētās personas vārds, uzvārds vai nosaukums, juridiskā persona, ko tas pārstāv, konkrēta lēmuma sagatavošanas process, saistībā ar kuru notiek konsultācijas (ja nav norādīts, tad publiskās varas subjektam jānorāda joma, uz kur priekšlikums vērsts) un konsultācijas ar lobētājiem (konsultatīvā padome, darba grupa vai cits veids) un to veikšanas pamatojums.

7.2.4. Sagatavoto normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projektu pamatojuma un argumentācijas nodrošināšana

1) Lai risinātu koncepcijas 4.4.punktā aprakstīto problēmu, papildus būtu nepieciešami grozījumi Saeimas kārtības rullī, nosakot, ka likumdošanas procesā lasījumu starplaikos visiem iesniegtajiem priekšlikumiem jāsniedz rakstveida pamatojums.

2) Tāpat Saeimas kārtības rullī jāparedz, ka Saeimas komisiju un darba grupu sēžu laikam un vietai jābūt savlaicīgi paziņotam Saeimas mājas lapā, internetā. Turklāt grozījumos jāparedz Saeimas komisijas sēžu protokolu pieejamību internetā ne vēlāk kā trīs dienu laikā pēc sēdes un protokolā jābūt iekļautai informācijai (kas var tikt ievietota arī audio ieraksta formā) par to:

KNABKonc_100408_lobēšana; Koncepcija „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”

- kādi priekšlikumi un iebildumi ir izteikti un kas tos ir izteicis;
- kāds ir bijis priekšlikuma vai iebilduma nepieciešamības pamatojums;
- kāds ir bijis priekšlikuma vai iebilduma pieņemšanas vai noraidīšanas iemesls.

3) Nepieciešams veikt grozījumus likumā „Par pašvaldībām”, nosakot, **ka gadījumos, kad**, izstrādājot normatīvo aktu projektus vai politikas plānošanas dokumentus, **ir notikušas konsultācijas ar fiziskām personām vai privāto tiesību juridiskajām personām**, tad **noteikumu projektam** tiek pievienots arī paskaidrojuma raksts, **kurā ir norādīts, ar kādām personām ir notikušas konsultācijas dokumenta sagatavošanas laikā**. Nepieciešams noteikt, ka **ir jānodrošina informācijas atklātība** par sabiedrībai nozīmīgākajiem pašvaldību saistošo noteikumu projektiem, 14 dienas pirms to pieņemšanas un parakstīšanas **publiskojot tos iedzīvotājiem pieejamā veidā**.

4) Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumos Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis” jāparedz, ka arī paskaidrojuma rakstos ir jānorāda informācija par konsultācijām, kuras veiktas ar citām organizācijām dokumenta izstrādes procesā.

7.2.5. Lobēšanas un tirgošanās ar ietekmi nošķiršana

Krimināllikuma 326.¹pantu nepieciešams precizēt atbilstoši Eiropas Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijā noteiktajai definīcijai par tirgošanos ar ietekmi.

7.2.6. Lobēšanas tiesiskā regulējuma ievērošanas nodrošināšana un informēšana

Lobēšanas tiesiskā regulējuma ievērošanas uzraudzības funkcijas īstenošanai nepieciešams nodarbināt vismaz divus augsti kvalificētus speciālistus uz pilnu laiku, jo sākotnēji ir jāveic plašs izskaidrošanas darbs gan valsts amatpersonām, gan lobētājiem visos līmeņos – saskarsmē ar Saeimu, Valsts prezidentu, izpildvaru un pašvaldībām, vēlāk ir jākontrolē, kā normatīvo aktu prasības lobēšanas jomā tiek ievērotas.

Jāīsteno informatīvi izglītojoši pasākumi par lobēšanas procesu (t.sk. speciālas interneta mājas lapas un lobētāju reģistra datu bāzes izveide, informatīvie materiāli un to izplatīšana, skaidrojošu pasākumu rīkošana).

7.2.7. Sociālekonomiskā ietekme

Šī varianta priekšrocība, atšķirībā no 1. varianta, ir iespēja, neizstrādājot sevišķu likumu par lobēšanu, jau pastāvošajā priekšlikumu iesniegšanas kārtībā nošķirt, kādos gadījumos priekšlikumu iesniegšana ir uzskatāma par lobēšanu un kādos nav, kā arī noteikt lobētāju reģistrēšanās nepieciešamību. Lobētāju reģistrēšanas un reģistra uzturēšanas kārtību noteiktu Ministru kabinets.

Paredzams, ka lobēšanas definēšana likumā „Iesniegumu likums” noteiktu lobēšanas tiesisko pamatu un procesa atklātumu, ļautu iegūt informāciju par personām, kas veic lobēšanu, kā arī par to, kādi normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti tiek lobēti. Tiktu skaidri norādīts, kas ir lobēšana un tiktu veicināta sabiedrības izpratne par lobēšanu kā likumpamatotu rīcību.

Lobēšanas pamatprincipu definēšana likumā to nošķirtu no neatļautiem valsts amatpersonas ietekmēšanas veidiem un radītu skaidrāku priekšstatu iedzīvotājiem par savām tiesībām lēmumu pieņemšanas procesā, stiprinātu iedzīvotāju uzticēšanos publiskās varas subjektiem. Arī valsts amatpersonas tiktu informētas par to, kāda komunikācija ir uzskatāma par lobēšanu un kas ir pieļaujams saskarsmē ar lobētājiem.

Atsevišķai valsts pārvaldes iestādei tiktu noteiktas papildus uzraudzības funkcijas. Lobēšanas procesa regulējuma ievērošanas uzraudzības funkcijas kopējās izmaksas varētu būt aptuveni 44 420,- latu pirmajā darbības gadā, aptuveni 30 670,- latu nākamajos gados (skat. 8.nodaļu).

Tabula Nr.4

Nr.	Priekšrocības	Trūkumi
1.	Lobēšanas tiesiska pamata un procesa atklātuma nodrošināšanai netiek veidots jauns likums.	Priekšlikumu sniegšana valsts un pašvaldību institūcijām ir izplatītākais lobēšanas veids, tomēr tas neaptver visu lobēšanas darbību spektru. Tāpēc šāds regulējums atklātību veicinās tikai par vienu lobēšanas veidu – priekšlikumu sniegšanu.
2.	Atsevišķā normatīvajā aktā tiku definēts, kas ir lobēšana un lobētāji	Papildus izdevumi jaunas struktūrvienības izveidošanai, kas nodrošinātu likuma uzraudzību un reģistra uzturēšanu
3.	Lobēšanas pamatprincipu definēšana likumā to nošķirtu no neatļautiem valsts amatpersonas ietekmēšanas veidiem	Tiktu noteikti papildus pienākumi privātpersonām - reģistrēšanās lobētāju reģistrā un informācijas aktualizēšana
4.	Palielinātos informācijas atklātība, ko nodrošinās lobētāju reģistrs, kurā var iegūt	

	informāciju par konkrētiem lobētājiem un lobētājiem lēmumu pieņemšanas procesiem	
5.	Palielinātos sabiedrības iesaistīšanās lēmumu pieņemšanas procesā, ko veicinās informācijas sūtīšana reģistrētajiem lobētājiem par viņus interesējošiem jautājumiem un informācijas atklātība par valsts un pašvaldību institūciju darba grupām, kā arī likumā skaidri noteiktas lobētāju tiesības un pienākumi	
6.	Informācijas publiskošana publiskās varas subjektu mājas lapās par aktuālajām darba grupām un konsultatīvajām padomēm, kā arī lobētājiem, kuri tajās piedalās, nodrošinātu, ka šī informācija pieejama visiem interesentiem	
7.	Lobēšanas nošķiršana no tirgošanās ar ietekmi, veicot grozījumus Krimināllikumā, novērstu pārratumus par lobēšanu kā nelikumīgu rīcību	
8.	Lēmumu pieņemšanas procesa un tiesību normu pamatojuma pieejamība Saeimā, veicinātu vienvērtīgu tiesību normu tulkojumu	
9.	Tiktu veicināta izpratnes veidošanās par lobēšanu kā	

likumīgu darbību	
------------------	--

7.3. Lobēšanas atklātības pamatprincipu noteikšana valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksos un grozījumi citos normatīvajos aktos (3.variants)

7.3.1. Lobēšanas atklātības pamatprincipu nodrošināšana iestāžu ētikas kodeksos

Ja lobēšanas reglamentāciju nenosaka normatīvajos aktos un attiecīgi neveido lobētāju reģistru, tad daļēju informācijas atklātību un lēmumu pieņemšanas procesa godprātīgumu iespējams panākt, ētiskas lobēšanas pamatprincipus un pieļaujamās valsts amatpersonu ietekmēšanas formas nosakot katras valsts vai pašvaldību institūcijas atsevišķajā vai publiskās varas subjektu kopējā ētikas kodeksā.

Valsts amatpersonu ētiskas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem

Ņemot vērā to, ka **lobēšana** ir *apzināta un sistemātiska komunikācija ar publiskās varas subjektiem nolūkā ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu noteiktu privātpersonu interešu īstenošanai,*

lai

- stiprinātu sabiedrības uzticību publiskās varas subjektiem un valsts amatpersonu godprātīgumam,
- nodrošinātu publiskās varas subjektiem sniegto pakalpojumu maksimālu kvalitāti,
- palīdzētu nosargāt publiskās varas subjektiem lēmumu pieņemšanas procesa integritāti,
- visām sabiedrības grupām nodrošinātu vienlīdzīgākas iespējas un taisnīgāku veidu kā vērsties valsts un pašvaldību institūcijās vai nu personiski vai arī ar starpnieku palīdzību un risināt savus jautājumus,

valsts amatpersonām ir:

- a. pienākums publiskot (nodrošinot informāciju iestādes mājas lapā, normatīvo aktu projektu anotācijā) **informāciju par lobētāju (pārstāvētās personas vārds, uzvārds vai nosaukums, juridiskā persona, ko tas pārstāv, konkrēta lēmuma sagatavošanas process, saistībā ar kuru notiek lobēšana (ja nav norādīts, tad publiskās**

- varas subjektam jānorāda joma, uz kuru priekšlikums vērsts) un konsultācijas ar lobētājiem (konsultatīvā padome, darba grupa vai cits veids) un to veikšanas pamatojums)).** ar kuru ir notikušas konsultācijas vai no kuras ir saņemta informācija, kas attiecas uz jautājumu, par ko valsts amatpersona ir bijusi atbildīga sagatavot vai pieņemt lēmumu, ka arī pēc pieprasījuma darīt zināmu priekšlikuma saturu;
- b. publiski jāatklāj (informācijas ievietošana <http://www.vid.gov.lv>) informācija par savām un savu ģimenes locekļu ekonomiskajām interesēm, ja tās ir vai varētu būt saistītas ar amata pienākumu pildīšanu;
 - c. pienākums atstāt sevī no amata pienākumu pildīšanas vai lēmuma pieņemšanas procesa situācijās, kad pieņemtais vai gatavotais lēmums var ietekmēt vai var radīt aizdomas, ka tas tiek ietekmēts:
 - amatpersonas vai tās ģimenes locekļu personiskās vai mantiskās intereses,
 - organizācijas, ar kuru valsts amatpersona ir saistīta, vai tās sponsoru mantiskās intereses.
 - d. jānodrošina, ka visiem lobētājiem, kas ir ieinteresēti konkrētā jautājuma izlemšanā, ir dotas vienlīdzīgas iespējas tikt ar lēmuma pieņēmējiem un sagatavotājiem un saņemt nepieciešamo informāciju;
 - e. jāizvērtē ikviens ielūgums vai viesmīlības piedāvājums, ņemot vērā to, kāds labums no šādu ielūgumu pieņemšanas ir publiskās varas subjektam kopumā un vai tas nav saistīts ar ieinteresētību panākt kādu labvēlību piedāvātājam.

Valsts amatpersonai ir aizliegts:

- a. neievērojot vienlīdzības principu, kādam no lobētājiem nodrošināt īpašas priekšrocības, ja vien to īpaši neparedz tiesību akts vai līgums, salīdzinot ar citām ieinteresētajām pusēm, tai skaitā vienu no lobētājiem īpaši informējot par viņu interesējošo jautājumu loku, nodrošinot piekļuvi lēmuma pieņēmējiem vai citus labumus;
- b. pieņemt no lobētāja vai organizācijas, kas algo lobētāju, dāvanas, viesmīlības piedāvājumus vai citus labumus savām vai ģimenes locekļu vajadzībām vai arī organizācijai, ar ko viņš ir saistīts. Ar citiem labumiem tiek saprasti arī transporta, izmitināšanas, ēdināšanas pakalpojumu un dzērienu apmaksas vai jebkāda cita veida materiālie labumi;

- c. izmantot savu dienesta stāvokli un personiskos kontaktus, lai kādam no lobētājiem nodrošinātu piekļuvi augstākstāvošām amatpersonām, kas ir atbildīgas par lobētāja interesēs esošo lēmumu pieņemšanu;
- d. maldināt lobētāju, radot iespaidu, ka valsts amatpersona var nodrošināt viņam piekļuvi valdības locekļiem vai augstākstāvošām amatpersonām vai arī ietekmēt viņu pieņemto lēmumu;
- e. lūgt lobētājiem vai organizācijām, kuras algo lobētāju, materiāli atbalstīt institūcijas, kurā viņš ir nodarbināts, rīkotos pasākumus vai organizāciju, ar kuru amatpersona ir saistīta;
- f. par atlīdzību vai bez tās pārstāvēt indivīdu, komersantu vai organizāciju kā lobētājam valsts vai pašvaldību institūcijā.

Šādas normas, kas tiktu iekļautas iestāžu ētikas kodeksos, veicinātu valsts amatpersonu ētisku rīcību, kontaktējoties ar lobētājiem, bet neattiektos uz lobētāju rīcību.

Atsevišķi iespējams izveidot ētikas kodeksu lobētājiem, kas vērsts uz godprātīgas rīcības veicināšanu saskarsmē ar publiskās varas subjektiem. Tomēr šāda ētikas kodeksa izveidošana iespējama, tikai lobētājiem pašiem brīvprātīgi apvienojoties un izstrādājot nozari reglamentējošos normatīvos aktus.

7.3.2. Informācijas par lobētājiem darba grupās un konsultatīvajās padomēs nodrošināšana

Publiskās varas subjektiem būtu jānorāda noteikta apjoma informācija par sadarbību ar lobētājiem, norādot interneta mājas lapās informāciju par izveidoto darba grupu un konsultatīvo padomju sastāviem, **tai skaitā lobētājiem** ar kuriem ir veiktas konsultācijas vai ar kuriem ir notikušas tikšanās (**pārstāvētās personas vārds, uzvārds vai nosaukums, juridiskā persona, ko tas pārstāv, konkrēta lēmuma sagatavošanas process, saistībā ar kuru notiek lobēšana (ja nav norādīts, tad publiskās varas subjektam jānorāda joma, uz kuru priekšlikums vērsts) un konsultācijas ar lobētājiem (konsultatīvā padome, darba grupa vai cits veids) un to veikšanas pamatojums**). Tādējādi grozījumus nepieciešams veikt Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”, nosakot sniedzamās informācijas saturu.

7.3.3. Publiskās varas subjekta mājas lapā sniedzamā informācija par konsultācijām ar lobētājiem

Publiskās varas subjektiem **savā mājas lapā** būtu jānorāda **informācija par komunikāciju ar lobētājiem** (pārstāvētās personas vārds, uzvārds vai nosaukums, juridiskā persona, ko tas pārstāv, konkrēta lēmuma sagatavošanas process, saistībā ar kuru notiek **komunikācija** (ja nav norādīts, tad publiskās varas subjektam jānorāda joma, uz kuru priekšlikums vērsts) un konsultācijas ar lobētājiem (konsultatīvā padome, darba grupa vai cits veids) un to veikšanas pamatojums).

7.3.4. Sagatavoto normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projektu pamatojuma un argumentācijas nodrošināšana

1) Lai risinātu koncepcijas 4.4.punktā aprakstīto problēmu, papildus būtu nepieciešami grozījumi Saeimas kārtības rullī, nosakot, ka likumdošanas procesā lasījumu starplaikos visiem iesniegtajiem priekšlikumiem jāsniedz rakstveida pamatojums.

2) Tāpat Saeimas kārtības rullī jāparedz, ka Saeimas komisiju un darba grupu sēžu laikiem un vietai jābūt savlaicīgi paziņotam Saeimas mājas lapā, internetā. Turklāt grozījumos jāparedz Saeimas komisijas sēžu protokolu pieejamību internetā ne vēlāk kā trīs dienu laikā pēc sēdes un protokolā jābūt iekļautai informācijai (kas var tikt ievietota arī audio ieraksta formā) par to:

- kādi priekšlikumi un iebildumi ir izteikti un kas tos ir izteicis;
- kāds ir bijis priekšlikuma vai iebilduma nepieciešamības pamatojums;
- kāds ir bijis priekšlikuma vai iebilduma pieņemšanas vai noraidīšanas iemesls.

3) Nepieciešams veikt grozījumus likumā „Par pašvaldībām”, nosakot, **ka gadījumos, kad**, izstrādājot normatīvo aktu projektus vai politikas plānošanas dokumentus, **ir notikušas konsultācijas ar fiziskām personām vai privāto tiesību juridiskajām personām**, tad **noteikumu projektam** tiek pievienots arī paskaidrojuma raksts, **kurā ir norādīts, ar kādām personām ir notikušas konsultācijas dokumenta sagatavošanas laikā**. Nepieciešams noteikt, ka **ir jānodrošina informācijas atklātība** par sabiedrībai nozīmīgākajiem pašvaldību saistošo noteikumu projektiem, 14 dienas pirms to pieņemšanas un parakstīšanas **publiskojojot tos iedzīvotājiem pieejamā veidā**.

4) Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumos Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis” jāparedz, ka arī paskaidrojuma rakstos ir jānorāda informācija par konsultācijām, kuras veiktas ar citām organizācijām dokumenta izstrādes procesā.

7.3.5. Lobēšanas un tirgošanās ar ietekmi nošķiršana

Krimināllikuma 326.¹pantu nepieciešams precizēt atbilstoši Eiropas KNABKonc_100408_lobēšana; Koncepcija „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”

Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijā noteiktajai definīcijai par tirgošanos ar ietekmi.

7.3.6. Lobēšanas tiesiskā regulējuma ievērošanas nodrošināšana un informēšana

Jāīsteno informatīvi izglītojoši pasākumi par lobēšanas procesu (t.sk. speciālas interneta mājas lapas un lobētāju reģistra datu bāzes izveide, informatīvie materiāli un to izplatīšana, skaidrojošu pasākumu rīkošana).

7.3.7. Sociālekonomiskā ietekme

Papildinājumi iestāžu ētikas kodeksos raksturotu vēlamo valsts vai pašvaldību institūcijas darbinieku attieksmi saskarsmē ar lobētājiem un veicinātu vienlīdzīgu attieksmi pret tiem un godprātīgu valsts amatpersonu rīcību ar lobētāju sniegto informāciju.

Tabula Nr.5

Nr.	Priekšrocības	Trūkumi
1.	Netiks noteikti papildus pienākumi privātpersonām - reģistrēšanās lobētāju reģistrā un informācijas aktualizēšana	Normatīvajos aktos netiks noteikts, kas ir lobēšana un lobētāji, tādējādi neveicinot vienotu izpratni par šo jēdzienu
2.	Informācijas publiskošana publiskās varas subjektu mājas lapās par aktuālajām darba grupām un konsultatīvajām padomēm, kā arī lobētājiem, kuri tajās piedalās, nodrošinātu, ka šī informācija pieejama visiem interesentiem	Lobēšanas pamatprincipi netiks noteikti atsevišķā normatīvajā aktā un tas apgrūtinās lobēšanas nošķiršanu no neatļautiem valsts amatpersonas ietekmēšanas veidiem
3.	Lobēšanas nošķiršana no tirgošanās ar ietekmi, veicot grozījumus Krimināllikumā, novērstu pārpratumus par lobēšanu kā nelikumīgu rīcību	Ne vienmēr būs nodrošināta informācija par to, kādas personas ir mēģinājušas ietekmēt konkrētu lēmumu pieņemšanas gaitu, jo nepastāvēs lobētāju reģistrs. Informācija par ietekmētājiem lēmumiem nebūs pieejama apkopotā veidā.
4.	Lēmumu pieņemšanas procesa un tiesību normu pamatojuma	Nepalielināsies sabiedrības iesaistīšanās lēmumu

	pieejamība Saeimā, veicinātu vienvērdīgu tiesību normu tulkojumu	pieņemšanas procesā, ko varētu veicināt informācijas sūtīšana reģistrētajiem lobētājiem par viņus interesējošiem jautājumiem un informācijas atklātība par valsts un pašvaldību institūciju darba grupām
5	Tiktu veicināta izpratnes veidošanās par lobēšanu kā likumīgu darbību	Lobēšanas nošķiršana no tirgošanās ar ietekmi joprojām būs apgrūtināta, jo ar grozījumiem Krimināllikumā vien nepietiks, lai nošķirtu lobēšanas un tirgošanās ar ietekmi problēmu

8. Nepieciešamo normatīvo aktu projektu apraksts, norādot to satura galvenos virzienus, un priekšlikumi par atbildīgajām institūcijām projektu izstrādē

8.1. Speciāla likuma izstrāde un grozījumi citos normatīvajos aktos (1.variants)

8.1.1. Speciāla likuma izstrāde

Izvēloties pirmo variantu, nepieciešama speciāla likuma izstrāde, kur tiktu definēta lobēšana, noteikts personu loks, kas iesaistītas lobēšanas procesā, kā arī regulēti citi ar lobēšanu saistīti jautājumi. Likuma iespējamais saturs aprakstīts koncepcijas 7.1.1.punktā. Likumprojekta izstrādi varētu veikt Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

8.1.2. Grozījumi Ministru kabineta noteikumos „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”

Nepieciešams veikt grozījumus Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”, paredzot, ka iestādēm savās mājas lapās internetā jānorāda informācija par aktuālajām darba grupām, kas izstrādā jaunus normatīvos aktus vai politikas plānošanas dokumentus, kā arī informācija par konsultatīvajām padomēm un

personām, ar kurām notikušas konsultācijas darba grupu un konsultatīvo padomju ietvaros, par komersantiem, ar kuriem notikušas tikšanās. Normatīvā akta projekta sagatavošana piekritīga Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariātam.

8.1.3. Grozījumi likumā „Saeimas kārtības rullis”

Grozījumi veicami likumā „Saeimas kārtības rullis”, nosakot, ka:

- 1) iesniedzot priekšlikumus, tiem jāpievieno pamatojums;
- 2) komisijas sēžu protokoliem 5 dienu laikā pēc sēdes jābūt publicētiem Saeimas mājas lapā internetā;
- 3) komisijas sēžu protokolā jānorāda sēdes laikā izteiktos priekšlikumus un to pamatojumu, kā arī priekšlikuma noraidīšanas vai pieņemšanas iemeslus.

Grozījumu projektu izstrādi varētu veikt Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

8.1.4. Grozījumi likumā „Par pašvaldībām”

Likumā „Par pašvaldībām” nepieciešams veikt grozījumus, kas nosaka, kādos gadījumos, izstrādājot normatīvo aktu projektus vai politikas plānošanas dokumentus, tiem tiek sagatavots un pievienots arī paskaidrojuma raksts un jāparedz, ka paskaidrojuma raksta sagatavošanas kārtību nosaka pašvaldības nolikumā.

Turklāt nepieciešams noteikt, ka sabiedrībai nozīmīgākajiem pašvaldību saistošo noteikumu projektiem 14 dienas pirms to pieņemšanas un parakstīšanas, jābūt pieejamiem sabiedrībai priekšlikumu un iebildumu izteikšanai.

Likuma grozījumu projektu varētu sagatavot Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija.

8.1.5. Grozījumi Ministru kabineta noteikumos „Ministru kabineta kārtības rullis”

Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumos Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis” nepieciešamas noteikt, ka paskaidrojuma rakstā jānorāda informācija par konsultācijām, kuras ir notikušas ar citām organizācijām dokumenta izstrādes procesā. Grozījumus varētu sagatavot Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

8.1.6. Grozījumi Krimināllikumā

Krimināllikuma 326.¹ pantā nepieciešams veikt grozījumus, kas precizētu

tirgošanās ar ietekmi jēdzienu. Likuma grozījumu projektu sagatavotu Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

8.1.7. Grozījumi Ministru kabineta 2005.gada 5.jūnija noteikumos Nr.469 „Uzņēmuma reģistra nolikums”

Ministru kabineta 2005.gada 5.jūnija noteikumos Nr.469 „Uzņēmuma reģistra nolikums” nepieciešams noteikt, ka Komercreģistrs nodrošinās lobētāju reģistra izveidošanu un uzturēšanu.

8.2. Lobēšanas pamatprincipu noteikšana saistībā ar priekšlikumu iesniegšanas un izskatīšanas kārtību un grozījumi citos normatīvajos aktos (2.variants)

8.2.1. Papildinājumi likumā „Iesniegumu likums”

1) Nepieciešams veikt grozījumus papildināt likumu „Iesniegumu likums”, nosakot lobēšanas un lobētāja definīciju:

Lobēšana ir apzināta un sistemātiska priekšlikumu sniegšana publiskās varas subjektiem nolūkā ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu noteiktu privātpersonu interešu īstenošanai.

Lobētājs ir privātpersona, kas savu vai citu interešu vadīta, par atlīdzību vai bez tās, veic lobēšanu.

2) Norādīt, ka likuma mērķis ir arī lobēšanas atklātības veicināšana.

3) Norādīt, ka jebkurai privātpersonai ir tiesības lobēt savu vai trešo personu interesēs, bet ievērojot atklātas lobēšanas pamatprincipus.

4) Likums vai likumprojekts papildināms ar jaunu nodaļu, kas noteiktu atklātas lobēšanas pamatprincipus:

Atklātas lobēšanas nodrošināšana

6.pants. Lobētāju reģistrēšanās kārtība

(1) Privātpersonām, kas veic lobēšanu, ir pienākums reģistrēties lobētāju reģistrā. Lobētāju reģistrēšanās un lobētāju reģistra uzturēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

(2) Valsts un pašvaldību iestāžu darbiniekiem, kas konstatē, ka personas veiktās darbības ir uzskatāmas par lobēšanu, ir pienākums pārliecināties, ka lobētājs ir reģistrējies reģistrā. Ja tas nav izdarīts, tad valsts un pašvaldību iestāžu darbiniekiem ir pienākums rakstiski atgādināt šīm personām, ka tām ir jāreģistrējas.

7.pants. Informācija par jaunajiem normatīvajiem aktiem un politikas plānošanas dokumentiem

Iestādei ir pienākums, izstrādājot jaunu normatīvo aktu vai politikas plānošanas dokumentu, lobētāju reģistrā reģistrētajām personām, kuras norādījušas attiecīgo interesējošo nozari, elektroniski nosūtīt informāciju par izveidotajām darba grupām un gatavotajiem dokumentiem, kā arī informēt par iespēju sniegt atzinumus par normatīvo aktu vai politikas plānošanas dokumentu projektiem.

5) Izstrādāt Ministru kabineta noteikumus, kas noteiktu kārtību, kādā lobētāji reģistrējas reģistrā un cik bieži tajā tiek atjaunota informācija. Noteikt, ka lobētājiem jāreģistrējas ne vēlāk kā 1 mēneša laikā no lobēšanas uzsākšanas. 1 mēneša laikā no brīža, kad notikušas izmaiņas iepriekš sniegtajā informācijā, ir jāpaziņo par šīm izmaiņām.

Augstākminēto normatīvo aktu projektu izstrāde piekritīga Tieslietu ministrijai.

8.2.2. Grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”

Nepieciešams veikt grozījumus Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”, paredzot, ka iestādēm savās mājas lapās internetā jānorāda informācija par aktuālajām darba grupām, kas izstrādā jaunus normatīvos aktus vai politikas plānošanas dokumentus, kā arī informācija par konsultatīvajām padomēm un personām, ar kurām notikušas konsultācijas darba grupu un konsultatīvo padomju ietvaros, par komersantiem, ar kuriem notikušas tikšanās. Normatīvā akta projekta sagatavošana piekritīga Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariātam.

8.2.3. Grozījumi likumā „Saeimas kārtības rullis”

Grozījumi veicami likumā „Saeimas kārtības rullis”, nosakot, ka:

- 1) iesniedzot priekšlikumus, tiem jāpievieno pamatojums;
- 2) komisijas sēžu protokoliem 5 dienu laikā pēc sēdes jābūt publicētiem Saeimas mājas lapā internetā;
- 3) komisijas sēžu protokolā jānorāda sēdes laikā izteiktos priekšlikumus un to pamatojumu, kā arī priekšlikuma noraidīšanas vai pieņemšanas iemeslus.

Grozījumu projektu izstrādi varētu veikt Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

8.2.4. Grozījumi likumā „Par pašvaldībām”

Likumā „Par pašvaldībām” nepieciešams veikt grozījumus, kas nosaka, kādos gadījumos, izstrādājot normatīvo aktu projektus vai politikas plānošanas dokumentus, tiem tiek sagatavots un pievienots arī paskaidrojuma raksts un jāparedz, ka paskaidrojuma raksta sagatavošanas kārtību nosaka pašvaldības nolikumā.

Turklāt nepieciešams noteikt, ka sabiedrībai nozīmīgākajiem pašvaldību saistošo noteikumu projektiem 14 dienas pirms to pieņemšanas un parakstīšanas, jābūt pieejamiem sabiedrībai priekšlikumu un iebildumu izteikšanai.

Likuma grozījumu projektu varētu sagatavot Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija.

8.2.5. Grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis”

Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumos Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis” nepieciešamas noteikt, ka paskaidrojuma rakstā jānorāda informācija par konsultācijām, kuras ir notikušas ar citām organizācijām dokumenta izstrādes procesā. Grozījumus varētu sagatavot Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

8.2.6. Grozījumi Krimināllikumā

Krimināllikuma 326.¹ pantā nepieciešams veikt grozījumus, kas precizētu tirgošanās ar ietekmi jēdzienu. Likuma grozījumu projektu sagatavotu Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

8.3. Lobēšanas atklātības pamatprincipu noteikšana valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksos un grozījumi citos normatīvajos aktos (3.variants)

8.3.1. Grozījumi iestāžu ētikas kodeksos

Nepieciešams veikt grozījumus katras valsts un pašvaldību institūcijas ētikas kodeksā vai pieņemt jaunus ētikas kodeksus, kuros tiktu noteikti valsts amatpersonu uzvedības noteikumi attiecībā ar lobētājiem saskaņā ar koncepcijas 7.3.1. punktā minēto.

Normatīvā akta projekta sagatavošana piekritīga katrai iestādei, kas izstrādā normatīvo aktu vai politikas plānošanas dokumentu projektus, kā arī pieņem tos.

8.3.2. Grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”

Nepieciešams veikt grozījumus Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”, paredzot, ka iestādēm savās mājas lapās internetā jānorāda informācija par **komunikāciju ar lobētājiem (pārstāvētās personas vārds, uzvārds vai nosaukums, juridiskā persona, ko tas pārstāv, konkrēta lēmuma sagatavošanas process, saistībā ar kuru notiek lobēšana (ja nav norādīts, tad publiskās varas subjektam jānorāda joma, uz kuru priekšlikums vērsts) un konsultācijas ar lobētājiem (konsultatīvā padome, darba grupa vai cits veids) un to veikšanas pamatojums)).** Personām, ar kurām notikušas konsultācijas darba grupu un konsultatīvo padomju ietvaros, par komersantiem, ar kuriem notikušas tikšanās. Normatīvā akta projekta sagatavošana piekritīga **Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam.**

8.3.3. Grozījumi likumā „Saeimas kārtības rullis”

Grozījumi veicami likumā „Saeimas kārtības rullis”, nosakot, ka:

- 1) iesniedzot priekšlikumus, tiem jāpievieno pamatojums;
- 2) komisijas sēžu protokoliem 5 dienu laikā pēc sēdes jābūt publicētiem Saeimas mājas lapā internetā;
- 3) komisijas sēžu protokolā jānorāda sēdes laikā izteiktos priekšlikumus un to pamatojumu, kā arī priekšlikuma noraidīšanas vai pieņemšanas iemeslus.

Grozījumu projektu izstrādi **veiks** Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

8.3.4. Grozījumi likumā „Par pašvaldībām”

Likumā „Par pašvaldībām” nepieciešams veikt grozījumus, kas nosaka, **ka gadījumos, kad, izstrādājot normatīvo aktu projektus vai politikas plānošanas dokumentus, ir notikušas konsultācijas ar fiziskām personām vai privāto tiesību juridiskajām personām, tad noteikumu projektam tiek pievienots arī paskaidrojuma raksts, kurā ir norādīts, ar kādām personām ir notikušas konsultācijas dokumenta sagatavošanas laikā.** Jāparedz, ka paskaidrojuma raksta sagatavošanas kārtību nosaka pašvaldības nolikumā.

Turklāt likuma „Par pašvaldībām” 45.pantā nepieciešams noteikt, ka **ir jānodrošina informācijas atklātība** par sabiedrībai nozīmīgākajiem pašvaldību saistošo noteikumu projektiem, 14 dienas pirms to pieņemšanas un parakstīšanas

tos publiskojot iedzīvotājiem pieejamā veidā pašvaldības interneta mājas lapā vai redzamā vietā pašvaldības domes (padomes) ēkā.

Likuma grozījumu projektu varētu sagatavot **Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs**.

8.3.5. Grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis”

Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumos Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis” nepieciešamas noteikt, ka paskaidrojuma rakstā jānorāda informācija par konsultācijām, kuras ir notikušas ar citām organizācijām dokumenta izstrādes procesā. Grozījumus varētu sagatavot Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

8.3.6. Grozījumi Krimināllikumā

Krimināllikuma 326.¹ pantā nepieciešams veikt grozījumus, kas precizētu tirgošanās ar ietekmi jēdzienu. Likuma grozījumu projektu sagatavotu Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.

9. Kāda var būt koncepcijas 1. un 2.varianta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem (Ls)

Rādītāji	Kārtējais gads	Trīs nākamie gadi			Vidēji piecu gadu laikā pēc kārtējā gada
		2008	2009	2010	
1.Izmaiņas budžeta ieņēmumos	0	0	0	0	0
Valsts budžets	0	0	0	0	0
Dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	0	0	0	0	0
2.Izmaiņas budžeta izdevumos	0	44 420,04	30 670,04	30 670,04	33420,04
Valsts budžets	0	44 420,04	30 670,04	30 670,04	33420,04
Pašvaldību budžets	0	0	0	0	0
3.Finansiālā ietekme	0	- 44 420,04	- 30 670,04	- 30 670,04	- 33420,04
Pašvaldību budžets	0	0	0	0	0
4.Prognozējamie kompensējošie pasākumi papildus izdevumu finansēšanai	0	0	0	0	0
5.Detalizēts finansiālā pamatojuma aprēķins:					
2 štata vietu izveidošana Tieslietu ministrijā vai citā valsts pārvaldes iestādē lobēšanas regulējuma ievērošanas uzraudzībai un reģistra uzturēšanai (atalgojums)	0	19 038,25	19 038,25	19 038,25	19 038,25
Sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	0	4586,31	4586,31	4586,31	4586,31
Kapitālie izdevumi un darba vietu izveidošana	0	1750,00	0	0	350,00

Pakalpojumi un uzturēšanas izdevumi	0	5945,48	5945,48	5945,48	5945,48
Semināri	0	500,00	500,00	500,00	500,00
Interneta mājas lapas izveidošana	0	2000,00	0	0	400,00
Interneta mājas lapas uzturēšana	0	600,00	600,00	600,00	600,00
Informatīvi izglītojoša kampaņa	0	10 000,00	0	0	2000,00
6.Cita informācija	-	-	-	-	-